

Временен стандарт на NEPCon за оценяване управлението на горите в България

Заглавие: Временен стандарт на NEPCon за оценяване управлението на горите в България

Одобрен от: Ръководител програма Гори и Климат

В действие от: 19 декември 2014г.

Лице за контакт: Mateo Carriño Fraisse

Ел-поща за контакт: mcf@nepcon.org

Обхват: Междумароден

Дата на настоящата версия: 19 декември 2014г.

Период за консултации: ОТВОРЕН

Одобряващ орган: FSC®

Снимка на корицата: FSC-сертифицирани гори в Гран Канария, Канарски острови, Испания. Автор: Mateo Carriño/NEPCon

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОКУМЕНТА

1. Въведение	4
2. Основна информация	4
3. Обществен принос	4
4. Регионални стандарти	5
5. Структура на стандартите на NEPCon.....	6
6. Индикатори за Малки и Големи ГСО	7
7. Съдържание на стандарта	8
Приложение 1: FSC Терминологичен речник	32
Приложение 2: Списък на националното и местно законодателство и административни изисквания в областта на горите, приложими за България	36
Приложение 3: Списък на международните споразумения в областта на околната среда и Конвенциите на Международната Организация по Труда (МОТ), които България е ратифицирала	38
Приложение 4: Списък на застрашените видове в България	41
Приложение 5: Резюме на процеса по сертификационна оценка	62

1. Въведение

Целта на NEPCon е да признае и отличи добрите стопани на гората чрез надеждна независима сертификация на горскостопанските практики. NEPCon е сертификационен орган акредитиран от Съвета за стопанисване на гори - Forest Stewardship Council™. Целта на стандартите е да предостави на горските мениджъри и стопани, на горската промишленост, учените, природозащитниците и обществото като цяло, информация по отношение на различните аспекти от горскостопанските дейности, които NEPCon оценява, за да вземе решение за сертифициране по системата за горска сертификация на FSC. Общите стандарти на NEPCon за проверка на управлението на горите са отправната точка, на базата на която е разработен този специфичен за България временен стандарт¹. Обхватът на настоящия стандарт е България (всички типове гори и географски територии). Този временен стандарт на NEPCon ще бъде непрекъснато обновяван на базата на предоставена от заинтересованите страни информация и опити на терен. Принципите, критериите и индикаторите в този документ да приложими за оценяване на всички типове горскостопански оператори/предприятия (ГСО) с основна, но не единствена цел производството на дървесина.

2. Основна информация

Горите могат да се стопанисват за различни цели и продукти. Стопанисват се както естествени гори, така и горски култури и плантации с цел производство на дървесина или на недървесни горски продукти, вкл. механизирано или ръчно, и се управляват от големи промишлени предприятия, от местни общности или кооперации на собствениците на горите. Възможни са различни комбинации. Въпрос от особено значение е как да се оценява широкия диапазон от екологични, социално-икономически и лесовъдски въздействия в резултат на горскостопанските дейности - по ясен и последователен начин, на базата на комбинация от научни проучвания и практически опит?

3. Обществен принос

Процесът на сертификация се характеризира, както с обществени, така и с аспекти от частен характер. Докладите от сертификационните оценки не са публични документи, освен ако това не се изисква от законодателството (напр. за някои публични гори) или от сертифицираното ГСО. Все пак, за всяко сертифицирано горскостопанско предприятие публично достъпни са три документа:

1. Документ за консултиране със заинтересованите страни, който съобщава за началото на оценката за сертификация най-малко 45 дни преди теренната работа;
2. Ползваният стандарт за сертификация; и
3. Резюме с резултатите от всяка една сертификация на гори.

The stakeholder consultation document is typically distributed by hand delivery, fax, mail, or email and is also posted at the NEPCon website www.NEPCon.net. Публичният документ за консултации със заинтересованите страни

¹ Философията на NEPCon е да поддържа сертификационния процес праволинейно и възможно по-просто, за да осигури високо ниво на сертификацията като инструмент за обучение, образование и развитие на политики. Практически това се изразява във възможно най-ясни текстове и възможно най-малко ползвана специфична терминология.

информира широката общественост за започването на оценката, като се разпространява сред обществеността преди или по време на оценката предоставян „на ръка”, изпращан по факс, по пощата или по електронната поща. Публичният документ за консултации със заинтересованите страни се публикува също и на уеб-сайта на NEPCon: www.nepcon.net. Съответният стандарт на NEPCon за всяка оценка също е публично достъпен преди и по време на оценката и е част от архива за всяка една горска сертификация. Резюмето за сертификационната оценка се прави като заключителна стъпка от процеса на сертификация и е достъпно само след като горскостопанското предприятие е било одобрено за сертифициране. Копия на който и да е публичен документ за консултации със заинтересованите или Временен стандарт на NEPCon можете да намерите на адрес: www.NEPCon.net. За резюмета от сертификационни оценки, посетете базата-данни на FSC на адрес: <http://info.fsc.org/>, или се свържете с представители на NEPCon (NEPCon | Filosoofi 31 | 50108 Tartu, Estonia, e-mail estonia@NEPCon.net, тел: +372 7 380 723). Насърчаваме Ви да се свържете с нас и да споделите вашето мнение по отношение кандидатите за сертифициране или вече сертифицирани предприятия, стандартите или процедурите за сертификация.

Забележка по ползването на стандарта: Всички аспекти на стандарта да се приемат за задължителни, включително обхват, дата за действие на стандарта, референции, термини и дефиниции, таблици и приложения, освен ако в съответни раздел изрично не е посочено друго.

4. Регионални стандарти

Регионално специфичните или специфични за дадена страна стандарти се разработват от работните групи на FSC по света. NEPCon изцяло подкрепя, насърчава и участва, където е възможно, в подобни процеси. Опитът ни показва, че процесът по разработване и утвърждаване на регионални стандарти е от ключово значение и е чудесен начин за ангажиране на обществеността в дискусиите за бъдещето на горите и местните общности. С други думи, на процеса по разработване и утвърждаване на регионалните стандарти не трябва да се гледа единствено като технически, но и като процес надхвърлящ темата за устойчивото управление на горите.

Като част от одобрения от FSC процес, регионалните стандарти се разработват от регионални работни групи, тестват се на терен, преработват се и се одобряват от регионалната работна група и чак тогава се изпращат за одобрение в международното седалище на FSC. В случай, че се одобри, финалният продукт представлява „акредитиран по FSC стандарт”. Веднъж акредитирани, всички одобрени FSC сертифициатори (като NEPCon) трябва задължително да използват приетия регионален стандарт като основа за FSC сертификация в съответната страна/регион. Сертифициаторите могат да изберат да бъдат по-строги отколкото регионалният стандарт го изисква, но не и в по-малка степен.

Във всички страни или региони, които не са обхванати от акредитиран по FSC стандарт NEPCon ще разработи адаптирани към местните условия стандарти или т.нар. временни стандарти, които да се ползват при оценка на горскостопанските дейности в съответната географска област. Адаптираният стандарт се прави на базата на общия стандарт на NEPCon, като някои индикатори се модифицират така, че да отразяват спецификата в национален контекст (напр. законови изисквания, екологични, социални и икономически аспекти). Този вариант се превежда на съответния официален език в държавата, където се намира горскостопанското предприятие, желаещо да се сертифицира, и се изпраща за консултиране най-малко 45 дни преди началото на теренната работа по оценката. Разпространението на стандартите за консултиране сред заинтересованите страни става чрез интернет (по електронна поща или се публикува на интернет страницата на NEPCon), изпращане по пощата или чрез срещи „на живо”.

Операторите/предприятията сертифицирани по предишни стандарти, на FSC или на NEPCon, имат срок от минимум една година да отговорят на изискванията на новоприетите регионални FSC стандарти.

NEPCon ползва и други източници на вдъхновение за разработването на индикатори и верификатори на временния стандарт. Сред документите, които се преглеждат и вземат предвид при разработването на временния стандарт са следните:

- FSC-STD-01-001 (version 4-0) FSC Principles and Criteria for Forest Stewardship - Принципи и критерии на FSC за стопанисване на горите (версия 4-0)
- FSC-STD-20-002 (version 3-0) Structure, content and local adaptation of certification body generic Forest Stewardship Standards - Структура и съдържание на Стандартите за стопанисване на гори (версия 3-0).
- FSC-POL-30-401 FSC certification and ILO conventions - FSC сертификацията и конвенциите на Международната организация по труда.
- FSC-STD-01-003 SLIMF Eligibility Criteria - Критерии за допустимост на маломерни гори и гори с ниска интензивност на ползване (SLIMF).
- NEPCon Generic Standards for Assessing Forest Management - Общ стандарт на NEPCon за оценяване управлението на горите.
- NEPCon Global Non Timber Forest Product Certification Addendum - Допълнение към стандарта за сертифициране на недървесни горски продукти на NEPCon.

5. Структура на стандартите на NEPCon

Общите стандарти на NEPCon се базират директно на принципите и критериите на FSC за стопанисване на горите (**FSC-STD-01-001**) и включват специфични широкоприложими индикатори за всеки от критериите. Тези индикатори представляват отправна точка за разработване на регионално-специфичните временни стандарти на NEPCon, които се използват в горите от оценителите (одиторите) за оценяване на устойчивостта на горскостопанските практики и въздействия на кандидатстващите за сертификация горскостопански предприятия.

Стандартите в съдържанието си се поделят на следните десет принципа:

- 1 Съгласуваност със законите и принципите на FSC
- 2 Собственост и права на ползване и отговорности
- 3 Права на коренното население
- 4 Обществени отношения и права на работещите
- 5 Ползи от гората
- 6 Въздействие върху околната среда
- 7 План за управление (Горскостопански план)
- 8 Мониторинг и оценка
- 9 Поддържане на гори с висока консервационна стойност
- 10 Плантации.

В стандарта е посочен всеки FSC принцип и свързаните с него критерии, както и съответните индикатори на NEPCon. Всички критерии към принципите трябва да бъдат подложени на оценка, освен ако някои определени принципи не бъдат сметени за неприложими от одиторите на NEPCon (напр. Принцип 10 не би бил приложим, ако няма създадени плантации).

6. Индикатори за Малки и Големи ГСО

Съгласно изискванията в политиките на FSC, NEPCon разработи индикатори за определени критерии², които са специфични за размерите на ГСО (горските стопанства). В регионалните временни стандарти на NEPCon са включени ясни количествени дефиниции за малки и големи ГСО. Там, където не са установени прагове на регионално ниво, за големи се считат горскостопански предприятия с площ по-голяма от 50 000ха. Определение за малки горскостопански предприятия е дадено на базата на регионалните прагове посочени от FSC за маломерни или с ниска интензивност на ползване гори (SLIMF), които са възприети в глобално ниво от FSC (100ха) или са определени от националните инициативи на FSC.

² Критерии 6.1, 6.2, 6.4, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5. 9.1, 10.5 и 10.8.

ПРИНЦИП #1: СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС ЗАКОНИТЕ И ПРИНЦИПИТЕ НА FSC

При управлението на горите се спазват всички приложими закони на страната, подписаните международни договори и споразумения, както и Принципите и Критериите на FSC

1.1 При управлението на горите се спазват всички национални и местни закони и административни изисквания.

1.1.1. Служителите са наясно със съответните на задълженията им нормативи и изисквания.

1.1.2. Няма доказателства за неизпълнение на изисквания от съответните национална и местна нормативни уредби относно околната среда, труд и заетост и горското стопанство.

1.1.3. Средни и Големи ГСО: Приложимата нормативна уредба е достъпна и налична за ползване от персонала поне в централния офис на организацията.

1.1.4. Установените несъответствия със законодателството се регистрират и се изпълняват корегирани действия за превенция от повторната им проява.

1.2 Всички законово определени данъци, такси, хонорари и други задължения се плащат.

1.2.1 ГСО разполага със записи потвърждаващи навременното плащане на приложимите данъци, такси, наеми, лизинг и други финансови задължения.

1.2.2 В случай на наличие на ненавременно плащане по финансово задължение, ГСО разполага с одобрен от съответната институция план за реализиране на плащането.

1.2.3. В случай на възникнало противоречие, ГСО разполага с пълна документация за взети мерки и начина за разрешаването му.

1.3 Спазват се всички международни споразумения, които страната е ратифицирала, в т.ч. Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES), конвенциите на Международната организация по труда (ILO), Международното споразумение за тропическата дървесина (ITTA) и Конвенцията за биологичното разнообразие.

1.3.1 Средни и Големи ГСО: В ГСО се познават и разбират законите и административни задължения произтичащи от приложимите международни договори и конвенции.

1.3.2 Дейностите на ГСО са в съответствие със смисъла на приложимите конвенции, включително CITES, Конвенцията за биологичното разнообразие и основните конвенции на МОТ (29, 87, 98, 100, 105, 111, 138, 182 и други, по които има задължения).

1.4 Конфликтите между действащата нормативна уредба и Принципите и Критериите на FSC се оценяват за целите на сертифицирането за всеки конкретен случай, от сертифициаторите и от въвлечените или засегнати страни.

1.4.1 ГСО регистрира установените конфликти между законодателството, Принципите и Критериите на FSC и приложимите международни договори и конвенции.

1.4.2 ГСО следва да работи в тясно сътрудничество със съответните компетентни органи в страната, с Националния партньор на FSC (или съответния FSC орган) и с други лица за разрешаване на

конфликтите между нормативната уредба и Принципите и Критериите на FSC.

1.5 Горскостопанските територии следва да бъдат опазвани от незаконен добив, заселване или други неправомерни действия.

1.5.1 Средни и Големи ГСО: Прилага се система за мониторинг с периодични проверки за опазване на горскостопанската организация от браконьерство, незаконни добив, заселване, строителство и други нерегламентирани дейности.

1.5.2. Горският стопанин предприема разумни законни мерки за предотвратяване на браконьерство и нерегламентирани добив, заселване, строителство в обхвата на ГСО.

1.5.3 Проявите на незаконният добив, заселване и други нерегламентирани дейности се документират и докладват на отговорните органи (полиция, прокуратура, инспекторите по горите по околната среда и др.).

1.6 Горските стопани демонстрират дългосрочен ангажимент за съблюдаване на Принципите и Критериите на FSC.

1.6.1 Средни и Големи ГСО: ГСО има публично достъпна политика или изявление изразяващо ангажимента на организацията за спазване на сертификационните стандарти на FSC в горските територии предмет на оценка.

1.6.2 ГСО не извършва дейности, които сериозно противоречат на Принципите и Критериите на FSC в горски територии извън обхвата на сертификационна оценка.

1.6.3 ГСО е длъжен да оповести информация за всички горски територии, над които в някаква степен има управленски функции, за да демонстрира съответствие с действащите политики на FSC относно частичната сертификация и изключването на територии от обхвата на сертификацията.

ПРИНЦИП #2: СОБСТВЕНОСТ И ПРАВА НА ПОЛЗВАНЕ И ОТГОВОРНОСТИ

Правата на собственост и ползване върху земите и горските ресурси са ясно определени, документирани и законово уредени в дългосрочен план.

2.1 Съществува ясно доказателство за дългосрочни права на ползване на земите (напр. нотариален акт, обичайни права или споразумения за наем/аренда).

2.1.1 ГСО притежава документирано доказателство за законни и дългосрочни (поне за периода на действие на един цял горскостопански план или един пълен дърводобивен цикъл или една ротация на насаждението) права за управление/стопанисване на горската територия и за ползване на горските ресурси в обхвата на сертификацията.

2.2 Местните общности, със законни или традиционни права на ползване, упражняват контрол върху горскостопанските дейности до степен, позволяваща да отстояват своите права или ресурси, освен ако не са предоставили контрола чрез доброволно и информирано съгласие на други лица.

2.2.1 Признатите правни или обичайни права на собственост или права на ползване на горските ресурси на всички местни общности или други заинтересовани страни са ясно документирани от горските стопани.

2.2.2 В случай, че местни общности или друга заинтересована страна предявят определени претенции върху земи и/или горски територии, то правата по тези искове се доказват по правен път.

- 2.2.3 В случай, че дейности на ГСО нарушават права на ползване на местна общност, ГСО предоставя доказателство за свободно и информирано съгласие за дадената дейност, получено от засегнатата страна.
 - 2.2.4 Средни и Големи ГСО: ГСО осигурява достъп на местните общности до горските територии за събиране за собствени нужди на недървесни горски продукти, като плодове, гъби, билки.
 - 2.2.5 Средни и Големи ГСО: ГСО осигурява контролиран достъп на местните общности за закупуване или събиране на дървесина за собствени нужди на разумна цена.
- 2.3 Използват се подходящи механизми за разрешаване на спорове по предявени иски за условията и правата на ползване. Обстоятелствата и състоянието на всички възникнали спорове трябва да се вземат предвид в процеса на сертификация. Сериозни спорове между голям брой заинтересовани обикновено води до дисквалифициране на дейността от процеса на сертификация.**
- 2.3.1 Поддържат се записи (документират се) споровете и претенциите относно правата на собственост и на ползване.
 - 2.3.2 ГСО ползва механизъм за разрешаване на конфликти относно права на собственост и на ползване чрез адекватно включване на спорещата страна за постигане на договорка или съгласие.
 - 2.3.3 Споровете, по които не се постига договореност или съгласие, се разрешават чрез независим съдебен процес.
 - 2.3.4 ГСО прекратява дейностите, причинили спор или претенция, до разрешаването на спора чрез договор или съдебно решение.

ПРИНЦИП #3: ПРАВА НА КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ

Законните и традиционните права на коренното население да владее, ползва и управлява своите територии и ресурси се признават и уважават

Неприложим за България

Принцип #4: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ И ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ

Горскостопанските дейности поддържат или повишават в дългосрочен план социалното и икономическото благополучие на работниците в горското стопанство и на местното население

- 4.1 **На общностите в или в съседство с ГСЕ, обект на сертификация, се осигуряват възможности за заетост, обучение и други услуги.**
 - 4.1.1 ГСО осигурява на местните общности и жители равни възможности по отношение на заетост, кариерно развитие, уволняване, възнаграждение, обучение и други ползи или възможности.
 - 4.1.2 Съществува доказателство за стремежа на горските стопани към осигуряване на трайна заетост за целия персонал.
 - 4.1.3 Няма доказателства за ограничаване на достъпа на персонала и на местните жители към основни функции и социални услуги от горите, като здравеопазване, образование, отдих и туризъм.
- 4.2 **ГСО изпълнява или превишава изискванията на приложимото законодателство относно**

здравословните и безопасни условия на труд на заетите лица и техните семейства.

- 4.2.1 Заплатите на заетите на пълен щат или доходите на контрагентите, както и другите ползи (здравно осигуряване, пенсиониране, обезщетения, подслон, храна) са в съответствие с (не по-ниски от) нивото на сравними форми на заетост и установените местни стандарти.
- 4.2.2 ГСО изпълнява програма за осигуряване на здравословни и безопасностни условия на труд в горите с мерки покриващи националните изисквания.
- 4.2.3 Средни и Големи ГСО: Поддържа се в актуално състояние регистър на трудовите злополуки (собствения и на контрагентите персонал) включващ и документиране на предприетите стъпки за свеждане до минимум на риска от бъдещи инциденти.
- 4.2.4 В случай на инциденти, произшествия, трудови злополуки, на засегнатия персонал се предоставят компенсации.
- 4.2.5 Работниците (собствения и на контрагентите персонал) са инструктирани относно процедурите при извънредни и критични ситуации, като инциденти, злополуки, пожар или разлив на гориво-смазочни материали.
- 4.2.6 Работниците (собствения и на контрагентите персонал) са запознати и прилагат практиките за безопасна работа.
- 4.2.6 ГСО извършва редовни проверки за гарантиране съблюдаването на всички процедури за безопасност на терен. Наблюденията от проверките по безопасност се документират.
- 4.2.7 На операторите на моторни триони (собствения и на контрагентите персонал) се предоставят и те използват на терена подходящо оборудване за безопасностна работа, включително: твърда каска със защита на слуха и очите, сигнална жилетка/яке, обувки/ботуши със стоманена защита за пръстите и панталони (или гамаши за целия крак) защитени от срязване.
- 4.2.8 Останалите работници, които не са оператори на моторен трион, са снабдени с оборудване за безопасност, което е в добро работно състояние и е подходящо за задачите където се ползва (съответства на националните норми/изисквания и/или на Кодекса на МОТ за безопасни и здравословни практики при горскостопанската работа).
- 4.2.9 Работниците, участващи в повалянето на дървета и в опасни дейности, като отстраняване на повреди/щети от природни бедствия, катерене по дървета и скали, никога не работят сами.
- 4.2.10 Всяко лице влизащо в обект, в който се извършва сеч, носи каска и сигнална жилетка.
- 4.2.11 Оборудван комплект за първа помощ (аптечка) с годно за употреба съдържание е на разположение на работниците (собствения и на контрагентите персонал) в обектите, в които се извършва сеч.
- 4.2.12 Тракторите и другите самоходни машини за работа в горите, са оборудвани с обезопасена кабина, отговаряща на нормативните изисквания.
- 4.2.13 Предупредителни знаци за опасността при преминаване са поставени на основните пътища за достъп до обектите, в които се извършва сеч.
- 4.2.14 На работниците, които нощуват в гората са осигурени подходящи места за спане и тоалетни и достатъчно питейна вода на разположение.

- 4.2.15 Изискванията на критерий 4.2 се прилагат и за членовете на семействата на работниците в случай на тяхното присъствие на работните обекти.
- 4.3 Правата на работниците да инициират и свободно да участват в преговори с работодателите са гарантирани, съгласно Конвенции 87 и 98 на Международната Организация по Труда (МОТ).**
- 4.3.1 ГСО, чрез своите действия и политики, зачита правата на работниците (собствения и на контрагентите персонал) да организират или участват в синдикати и да се включват в колективното договаряне, както е описано в конвенциите на МОТ 87 и 98.
- 4.4 При планирането и провеждането на горскостопански мероприятия се отчитат възможните социални въздействия. Провеждат се консултации с директно засегнатите от горскостопанските мероприятия страни (мъже и жени).**
- 4.4.1 Средни и Големи ГСО: Във взаимодействие с местните и други заинтересовани страни, ГСО оценява социално-икономическите въздействия свързани с горскостопанските дейности, включително:
- 4.4.1.1 идентифициране на засегнатите групи;
 - 4.4.1.2 консултации със засегнатите групи;
 - 4.4.1.3 идентифициране на основните въздействия от дейностите върху засегнатите групи;
 - 4.4.1.4 определяне на конкретни мерки за намаляване на установените отрицателни въздействия;
 - 4.4.1.5 мониторинг на ефективността на мерките, в консултации със засегнатите групи.
- 4.4.2 Средни и Големи ГСО: ГСО прилага система за документиране на опасенията и исканията на заинтересованите страни, както и на съответните последващи отговори на ГСО.
- 4.4.3 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): ГСО провежда консултации със заинтересованите страни и съхранява данните от тях, по отношение на социалните, социално-икономическите и културни ценности, които би могло да се засегнат при зададеното ниво на управление на горите.
- 4.4.4 ГСО демонстрира, че местните общности участват (социално-икономически оценки, консултации) и постъпилите мнения се отразяват и/или на тях е отговорено при планиране и извършване на горскостопанските дейности.
- 4.4.5 Местата от особено икономическо, екологично, културно или духовно значение за местните общности се обозначават на карта и управлението се съобразява с тези ценности.
- 4.5 Прилагат се подходящи механизми за разрешаване на възникнали неправди и за осигуряване на справедливи компенсации, в случаи на загуби или щети засягащи законите или традиционните права, собственост, ресурси или препитанието на местното население. Предприемат се мерки за предотвратяване на подобни загуби или щети.**
- 4.5.1 ГСО полага всички разумни усилия за избягване на загуби и щети, засягащи местното население, и в разрешаването на оплаквания свързани със законните права, компенсация на щетите и отрицателните въздействия.

4.5.2 Прилага се процедура/и за последователно и ефективно разрешаване на оплаквания и определяне на обезщетения за загуби или повреди - в консултации със засегнатите страни и целенасочено към постигне на споразумение.

4.5.3 Средни и Големи ГСО: Ползва се документирана процедура за изпълнение на изискванията по 4.5.1 и 4.5.2.

(Забележка: Виж Критерий 2.3 за преценка на предизвикателствата по земеползването (собственост и права на ползване).)

ПРИНЦИП # 5: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА

Горскостопанските дейности насърчават ефективното използване на целия спектър от продукти и услуги от горите, с което се осигурява икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи

5.1 Управление на горите цели постигането на икономическа стабилност, като взима предвид всички екологични, социални и производствени разходи, и осигурява необходимите инвестиции за поддържане на екологичната продуктивност на гората.

5.1.1 ГСО включва в бюджетите си пера за екологичните, социални и оперативни разходи, необходими за поддържане на сертификационния статус (всички дължими данъци, такси и други задължения по закон, горскостопанското планиране, поддръжката на пътища, лесовъдските дейности, дългосрочния мониторинг на здравословното състояние, растежа и добива от горите, инвестиции за поддържане на биологичната продуктивност и инвестиции за защита/опазване на горите и други).

5.1.2 Прогнозираните приходи в оперативните бюджети се базират на смислени и реалистични предположения (отчитайки законно одобрените нива/норми на ползване и на развитието/състоянието на пазара).

5.2 Управление и маркетинга на ГСО насърчават пълноценното използване и местната преработка на различните горски продукти.

5.2.1 ГСО търси „най-високата и най-добра форма на ползване“ за всяко отделно дърво или дървесен вид.

5.2.2 Отчитайки местните и регионалните икономически нужди, ГСО произвежда и предлага на пазара широка гама от горски продукти, насърчавайки ползването на често срещаните, както и на слабо познати или рядко употребявани растителни видове.

5.2.3 При ползванията от горите следва да се отчитат възможностите за добив и преработка на Недървесните горски продукти (НДГП), като семена, плодове, гъби, билки, смола, зеленина, коледни елхи и дивеч.

5.2.4 Средни и Големи ГСО: ГСО обръща специално внимание на местните предприятия, предоставяйки поне част от продукцията си за нуждите на местните занаятчии и малки преработватели.

5.3 Управление на горите следва да сведе до минимум отпадъците от дърводобива и преработката на терен и да предотврати нанасянето на щети върху други горски ресурси.

5.3.1 Системата и разположението на съществуващите и планирани горски пътища, мостове и извозни просеки/пътища са съобразени с мащабите и интензивността на горскостопанските дейности,

отчитайки екологичните ограничения.

5.3.2 Методите и технологията на дърводобив са проектирани, така че да се избегнат загуби и повреди на годна за продажба продукция, увреждания на стоящите дървета, на подраства, както и на другите горски ресурси и почвите.

5.3.3 Добитите и складираните или обработени в гората дървени материал се оттранспортират навреме, преди настъпване на повреди или влошаване на качеството им.

5.3.4 ГСО оставя на място в гората възможно повече от неизползваемата биомаса и се ограничава практиката на извозване на цяло стъбло, за да се сведе до минимум отпадъците при дърводобива и обработката в гората.

(Забележка: Виж Принцип 6 относно оценяване на щетите по горските ресурси)

5.4 Управлението на горите се стреми да насочва и разнообразява местната икономика, като избягва зависимостта от само един горски продукт.

5.4.1 ГСО насърчава диверсификацията на продукцията и проучване на нови пазари и продукти.

5.4.2 ГСО подкрепя преработката доставяща местна добавена стойност, обръщайки внимание в политиката си за маркетинг и продажби на нуждите на местния пазар.

(Забележка: Виж също Критерий 5.2)

5.5 Горскостопанските дейности отчитат, поддържат и при възможност подобряват стойността на горските услуги и ресурси, например водоохранни функции и значение за рибарството.

5.5.1 ГСО съобразява и поддържа пълния набор от услуги от горите в управлявани територии, включително: водосборите за водоснабдяване на населените места, стопански и любителски риболов (или водоползванията за рибарство и аквакултури по теченията след границите на стопанството), визуалния изглед на ландшафта, принос към местните биоразнообразие, отдих и туризъм.

5.5.2 ГСО опазва крайречните зони, разположени по всички извори, водни течения и обекти в съответствие с изискванията на националното законодателство или известните добри практики на управление.

5.5.3 ГСО следва да картира крайречните зони за защита, които повишават стойността на горските услуги и ресурси, такива като вододайни зони и горски територии със значение за рибарството (Виж също Критерий 9).

5.6 Обемът на добива от горски продукти не превишава устойчивите нива на ползване.

5.6.1 ГСО изчислява и ползва данни за средният годишен прираст на управляваните гори, в съответствие с мащаба и интензивността на дейностите, по категории дървесни видове и чрез комбинация от директни замервания и научни методи.

5.6.2 Допустимите нива на ползване се основават на добре документирани и най-актуални данни за растеж и производителност в съответствие с действащите разпоредби за горскостопанското планиране.

5.6.3 Ползването се основава на определени за даден период допустими нива (средно-годишни

допустими нива на ползване, десет-годишно ползване) и действителните добиви не надвишават определените допустими запаси в дългосрочен план.

- 5.6.4 Действителните годишни добиви се документират стриктно, включително с описание на обекта на произход, дати, видове, количества, асортименти, клиенти, и реда и условията за провеждане на дърводобива.
- 5.6.5 Средни и Големи ГСО: ГСО документира стопанските добиви от недървесни продукти, като семена, гъби, билки, горски плодове, коледни елхи, зеленина, дивеч и риболов.

ПРИНЦИП #6: ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

Управлението на горите опазва биологичното разнообразие и свързаните с него стойности, водни ресурси, почви, уникални и крехки екосистеми и ландшафти, като по този начин поддържа екологичните функции и целостта на гората

- 6.1 Комплексно се оценяват екологичните въздействия според мащаба и интензивността на стопансирането на горите и уникалността на засегнатите ресурси, като резултатите се интегрират в системите за управление. Оценките включват отчитане на състоянието на ландшафта и въздействията на наличните съоръжения върху него. Екологичните въздействия се оценяват преди започване на нарушаващите дейности.
- 6.1.1 Средни и Големи ГСО: По време на планирането се извършват екологични оценки, включително определяне на мерки за намаляване на отрицателното въздействие, отразени в горскостопанския план и/или съпътстващата документация и/или в документите по дърводобива.
- 6.1.2 Средни и Големи ГСО: Екологичните оценки последователно предшестват предприемането на нарушаващи обстановката дейности, а потенциалното въздействие се адресира при извършване на дейностите (ползваните лесовъдски системи, строителство на нови пътища, поддръжка на отводнителни системи, време и условия на провеждане на сечите, предпазни мерки при действия върху мокри типове почви, чувствителните местообитания се опазват, гнездящите птици не се притесняват по време на размножителния период, и т.н.).
- 6.1.3 Средни и Големи ГСО: Преценяват се въздействията от горскостопанските дейности на ландшафтно ниво (напр. кумулативното въздействие на дейностите в рамките и в близост до стопанството).
- 6.1.4 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): Преди започване на всяка дейност (ползване, залесяване, строителство в горите, пътно строителство), възможните отрицателни въздействия върху околната среда се идентифицират и дейността се проектира с цел намаляването им до минимум, като се вземат предвид съществуващите официално регистрирани защитени видове, ГВКС, мокри типове почви и водни течения и обекти. Не е необходимо оценките да се документират, освен ако това не се изисква по закон.
- 6.1.5. Въздействията върху околната среда от съоръженията за преработка на място в горските територии се контролират (отпадъци, строителни въздействия, и т.н.).
- 6.2 Съществуват мерки за опазване на редките, застрашени и уязвими видове и техните местообитания (например територии за гнездене и хранене). Обособени са конзервационни зони и защитни площи, които са в съответствие с обхвата и интензивността на горскостопанските дейности и уникалността на засегнатите ресурси. Нерегламентирани и неподходящи дейности по лов, риболов, улов с капани и събиране на гъби и билки са под контрол.

- 6.2.1 Средни и Големи ГСО: Вероятното присъствие на редки или застрашени видове и техните местообитания (напр. места за гнездене и хранене), се оценяват въз основа на най-добрата налична информация. ГСО разполага с писмен списък на идентифицираните видове и местообитания.
- 6.2.2 Средни и Големи ГСО: В съответствие с мащаба и интензивността на горскостопанските дейности, са определени консервационни зони или други мерки за опазване, като те са разположени в райони, където предлагат максимален принос за целите на опазване на биологичното разнообразие (напр. зоните могат да включват площи, определени съгласно индикатор 6.4.1, официално обявените Защитени територии, вековни гори, находища на застрашени, редки и изчезващи видове или екосистеми в ГСО, граничните горски местообитания - горски пояси, крайречни и заливни съобщества, растителност върху скалисти терени, блата и пустеещи земи, незалесени терени като влажни зони, ливади, пасища, или други територии, изключени от ползванията или ценни за биологичното разнообразие).
- 6.2.3 Средни и Големи ГСО: Официално обявените Защитени територии и консервационните зони, определени от ГСО, следва да се обозначат на карти и където е възможно, на терен.
- 6.2.4 Средни и Големи ГСО: При извършване на горскостопанските дейности в консервационните зони и в местата за опазване, се прилагат ефективни процедури за гарантиране на защитата на идентифицираните ценности/стойности, видове и техните местообитания.
- 6.2.5 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): Горските стопани са наясно с разпространените в управляваните гори официално регистрирани защитени видове, а където съществува информация, и за други налични редки, застрашени и изчезващи видове и техните местообитания. Горските стопани използват тази информация, за опазването на споменатите ресурси.
- 6.2.6 Дървесни видове от местни и/или от международни списъци на застрашени или изчезващи видове не се отсичат, събират или ползват по друг начин. (видове от CITES Приложение 1, от национални списъци и Червената книга).
- 6.2.7 В горските територии се контролират лова, риболова, залагането на капани и събирането на недървесни продукти (НДГП). ГСО не допуска от своя страна лов, риболов, залагане на капани или събиране на защитени видове.

6.3 Екологичните функции и стойности се поддържат ненарушени, увеличават се или се възстановяват, включително:

- а) естествено възобновяване на гората и протичащи сукцесии;**
- б) генетично, видово и екосистемно разнообразие;**
- в) естествени цикли, които засягат производителността на горската екосистема.**

6.3.1 Горските стопани разполагат със специфични данни за насажденията (таксационни описания) или публикувани анализи на местните горски екосистеми, които дават информация за горскостопанската единица по отношение на:

6.3.1.1 Възобновяване и сукцесии;

6.3.1.2 Генетично, видово и екосистемно разнообразие;

6.3.1.3 Природните цикли, влияещи на производителността.

6.3.2 Горскостопанските (лесовъдските) системи осигуряват поддържането, увеличаването или възстановяването на екологични функции и стойности в горскостопанската единица, основавайки се на данните в 6.3.1. Системите включват:

6.3.2.1 Лесовъдски и други горскостопански практики, които са подходящи за екосистемните функции, структура, разнообразие и сукцесии на горите;

6.3.2.2 Където е уместно, програма за възстановяване на деградирани терени;

6.3.2.3 Естествено възобновяване, освен ако данните показват, че подпомагането или изкуственото възобновяване на терена ще подобри или възстанови генетичното, видово и екосистемно разнообразие.

6.3.4 Прилагането на гола сеч в ГСО не се толерира и внимателно се контролира, но където е планирана, размерът на голата сеч в естествени или полуестествени насаждения от местни видове не надвишава 2 хектара площ. В плантажни насаждения и в такива от неместни видове, обхватът на голата сеч е в границите на съответния подотдел. Сливането на сечища или едновременното провеждане на гола сеч, обхващаща две цели съседни насаждения (подотдели), не се допуска. Следващо ползване в обекти с гола сеч (между отделните сечи и между съседните подотдели) за всички видове гори се допуска не по-рано от 5 години след извеждане на мероприятиято.

6.3.5 Размерът на окончателните фази при краткосрочно-постепенната сеч в естествените и полуестествени насаждения от местни видове не превишава 2 хектара площ. Следващо ползване в такива обекти се допуска не по-рано от 5 години след извеждане на окончателната фаза.

6.3.6 Размерът на отворените възобновителни участъци (прозорци, котли), при мероприятията различни от гола сеч и окончателна фаза на краткосрочно постепенна сеч, наподобяват естествената динамика в местните горски екосистеми (напр. 0,1-0,3 хектара, но не повече от 0.5 хектара площ).

6.3.7 Естествени елементи на горските екосистеми (дървета с хралупи и гнезда, стари стоящи дървета, дънери, пионерни видове дървета, диви плодни дървета и т.н.) не се премахват и се съхраняват неотсечени на терена, при отчитане на националните изисквания за безопасност на труда.

6.3.8 ГСО оставя в насажденията мъртва и гниеца дървесина, в стоящо и лежащо състояние, разнообразна по размер и дървесени видове, при отчитане на националните изисквания за безопасност на труда. Количеството на мъртвата дървесина се основава на научни доказателства, съотнесени към местните условия и към доминиращите функции на съответните насаждения, както и е пространствено диференцирано (по-големи количества се оставят в природни резервати, консервационни зони, площи извадени от стопански ползвания, находища на популации ксилобионти).

6.3.9 ГСО поддържа с ограничени намеси граничните горски местообитания (горски пояси, крайречни гори и съобщества, растителност върху скалисти терени, блата, пустеещи земи и други).

6.3.10 Не по-малко от 10 живи биотопни дървета на хектар се оставят неотсечени в сечища на гола сеч. Биотопните дървета следва да се отделят за предпочитане в групи, в съответствие с 6.3.7, 6.3.8, 6.3.9.

6.4 Представителни образци на съществуващи екосистеми в ландшафта се запазват в техния естествен

вид и се отбелязват на карти в мащаб, съответстващ на обема, интензивността на дейностите и уникалността на засегнатите ресурси.

- 6.4.1 Средни и Големи ГСО: Представителни образци от съществуващите екосистеми върху не по-малко от 5% от горските територии са обозначени върху карти и са защитени в естественото им състояние, като са изцяло изключени от ползванията, освен ако здравословното им състояние и правилата за растителна защита не изискват намеса. Изборът на тези площи се основава на определяне на съществуващите редки, застрашени и изчезващи горски екосистеми и вековните гори, и/или определяне чрез консултация с екологичните заинтересовани страни, с местната власт и с научните среди.
- 6.4.2 Средни и Големи ГСО: При взаимодействие с експерти, ГСО определя, документира и извършва дейности по опазване и възстановяване в горите.
- 6.4.3 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): Където са известни, съществуващите образци от редки, застрашени и изчезващи екосистеми се опазват.

6.5 Изготвени и въведени са писмени насоки за: контрол на ерозията; минимизиране на повредите по време на дърводобив, строеж на пътища и всички останали дейности, водещи до механични нарушения; защита на водните ресурси.

- 6.5.1 Средни и Големи ГСО: За всички горскостопански дейности с вероятно отрицателно въздействие върху околната среда (както е определено в точка 6.1) има писмени указания, определящи приемливи практики за изпълнението им. Такива оперативни насоки са на разположение на съответните персонал и контрагенти, отговарят или надвишават национални норми, като се отчита:
- 6.5.1.1 Строителство в горите и изграждане на пътища не се допуска в екологично чувствителни зони, като стръмни и тесни долини/дерета, свлачища или други нестабилни терени, в преовлажнени дъна и в коритата на водните течения. Съществуващите пътища в корита на течения или в други екологично чувствителни зони се затварят и се заместват с алтернативни пътища извън такива райони;
 - 6.5.1.2 Буферни зони, с ограничена намеса и с размер не по-малко от една височина на дървостоя, се оставят около постоянни водни течения/обекти и в зоните граничещи с отворени ландшафти;
 - 6.5.1.3 Картите и работните планове/скици се изготвят в мащаб, който позволява ефективен надзор на дейностите по управление и опазване на почвите и водните ресурси;
 - 6.5.1.4 Новите пътища и дърводобивните дейности се трасират/планират предварително върху картите и/или работните планове/скици за ефективно наблюдение на дейностите по управление и опазване на почвите и водните ресурси;
 - 6.5.1.5 Където е възможно, пътищата се разполагат по естествените тераси, била и полегати склонове;
 - 6.5.1.6 За избягване на ерозията, като елементи на пътищата се планират дренажи, канавки, мостове, почвофиксиращи залесявания или други необходими мерки;
 - 6.5.1.7 Местата за пресичане на водните течения са планирани и отразени върху картите преди започване на строителните работи. Броят на местата за пресичане се свежда до минимум и те се проектират перпендикулярно на водното течение;
 - 6.5.1.8 Дренажите не се вливат във водните течения и където е възможно се планират шахти и утайници;
 - 6.5.1.9 За да не се възпрепятства свободната миграция на рибите, за да не се ускорява водното течение или да се създават други пречки за рибните популации, се проектират рибни проходи и прагове.

- 6.5.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): За избягване на увреждането

на почвите, ГСО е наясно и се съобразява с типа почви подходящи за провеждане на сечите в различните сезони (зима, пролет, лято или есен).

- 6.5.3 Документацията по дърводобива включва описания, карти и/или работни планове/скици, посочващи терените подходящи за целогодишна работа или такива, които са само зимни или само летни обекти или могат да се ползват само при сухи метеорологични условия; и показва местоположението на извозните пътища (или за изтегляне), на рампите и временните складове, на основните извозни (или еквивалентни) просеки, на отводнителните съоръжения, на буферните и консервационни зони.
- 6.5.4 Оперативните насоки (указанията) за теренните работници (собствен персонал и контрагентите) обхващат техническите спецификации за извозните просеки (разположение, широчина и плътност), за временните складове, за буферните зони, за поддържане и опазване на дървостоя, видовете и местообитанията.
- 6.5.5 Проведено е обучение за персонала и за контрагентите по прилагане на изискванията от указанията за теренните работи.
- 6.5.6 Необходимостта от свеждане до минимум на щетите по почви, стоящ дървостой, подраст и другите горски ресурси са взети под внимание при избора за ползване или за покупка на ново оборудване и машини за добив и извоз (Виж също 5.3.2).

6.6 Системите на управление насърчават разработването и приемането на благоприятни за околната среда не-химични методи за борба с вредителите и се стремят да избягват употребата на химически пестициди. Забранява се употребата на: Тип 1А и 1В хлорвъглеродни пестициди определени съгласно класификацията на Световната здравна организация; трайните и токсичните пестициди или такива, чиито производни остават биологично активни и се натрупват по хранителната верига над допустимите стойности поради системната им употреба; всички пестициди, чиято забрана е обект на международни споразумения. При използване на химически вещества се осигурява подходящо оборудване и обучение, за да се намалят до минимум рисковете за здравето и околната среда.

6.6.1 Горските стопани прилагат лесовъдски системи, интегрирано управление на вредителите и растителна защита, които водят до най-малко отрицателно въздействие върху околната среда. Пестициди се използват само когато нехимичните методи за контрол са доказано неефективни или прекалено скъпи.

6.6.2 В случай на използване на химикали, се прилагат следните изисквания:

- 6.6.2.1 ГСО представя доказателства за редовно извършвана пълна инвентаризация на получените, ползвани и съхранявани химични вещества, включваща подробни проверки на местата за съхранение и е в съответствие с приложимите национални нормативи (напр. води се регистър на ползваните химични вещества);
- 6.6.2.2 Транспортирането и съхранението на химични вещества се извършва в обезопасени и запечатани/непропускливи опаковки/съдове/условия;
- 6.6.2.3 За всички ползвани от ГСО химически вещества се съхраняват записи, включващи: наименование на продукта, мястото и метода на прилагането му, общото ползвано количество на химикала и датите на прилагане (напр. Води се регистър съгласно националните нормативи);
- 6.6.2.4 Спазват се процедури за безопасна работа при съхранение и прилагане (с помощта на подходящо оборудване) на химичните вещества;
- 6.6.2.5 Химични обработки са забранени на разстояние по-малко от 20 м от водни течения и на по-малко от 30 м от водооми/язовири/езера или други обекти със стоящи води.
- 6.6.2.6 Химични обработки са забранени по време на периодите, когато почвата е замръзнала,

- покрита е със сняг, дъждовни периоди или тежки наводнения;
- 6.6.2.7 Въвеждането на химически третирани фиданки е забранено във водни потоци, блата, кладенци или карстови райони;
- 6.6.2.8 Преди третиране с химични вещества, се предприемат действия за предупреждаване на животновъдите и пчеларите в района; и
- 6.6.2.9 Съответният персонал (собствен и на контрагентите) е обучен по правилата за третиране, приложение, съхранение, транспортиране и аварии с химикали.

6.6.3 Не се използват химикали, забранени от FSC (FSC-POL-30-601) или такива забранени по Европейски и национални нормативи или забранени от Световната здравна организация - тип 1A или 1B и пестициди с хлорирани въглеводороди. Изключение е, когато има официално одобрена от FSC дерогация. В такива случаи, ГСОЕ следва условията в одобрената дерогация.

6.7 Химикали, опаковки, течни и твърди неорганични отпадъци, включително горива и масла, се депонират на определените за това места, по начин щадящ околната среда.

6.7.1 Химикали, опаковки и съдове, течни и твърди неорганични отпадъци се депонират извън горските територии по екологосъобразен и законен начин, независимо дали от горските стопани, дървопреработватели в гората или контрагентите.

6.7.2 Полагат се усилия за контролиране и намаляване до минимум на депонирането на всички видове отпадъци в гората, включително такива оставени от посетители.

6.7.3 Подходящи средства за абсорбиране на гориво-смазочни материали са на разположение в горскостопанските машини.

6.7.4 Моторните триони се зареждат от осигурени против разлив туби/резервоари или на местата за зареждане се ползват подходящи средства за абсорбиране на гориво-смазочни материали.

6.7.5 За моторните триони и за хидравликата на горскостопанските машини, следва да се използват биоразградими масла.

6.8 Употребата на биологични агенти за контрол се документира, ограничава до минимум и се следи стриктно съгласно изискванията на националните закони, международни научни протоколи. Забранява се използването на генетично модифицирани организми.

6.8.1 Ползването на агенти за биологичен контрол се допуска в редки случаи, като се документира, следи и контролира строго.

6.8.2 Забранено е ползването на генетично модифицирани организми (ГМО).

6.9 Използването на екзотични видове се контролира стриктно, като активно се следи за евентуални негативни екологични въздействия.

6.9.1 Ползването на екзотични видове не се толерира и внимателно се контролира, като се използват само за добре обосновани и конкретни цели (с полза на околната среда) и се следи въздействието им върху околната среда.

6.9.2 Екзотични видове не се въвеждат наново и не се отглеждат в естествените гори.

6.9.3 Където има залесени екзотични видове, се предприемат мерки: за предотвратяване на спонтанно възобновяване на видовете извън границите на насажденията, за необичайна смъртност, болести, каламитети или други неблагоприятни въздействия върху околната среда.

6.9.4 При прилагане на микоризация на фиданки/разсад, се ползват само местни видове гъби.

6.10 Превръщане на гори в плантации или към ползване за негорскостопански цели не се извършва, освен в случаите когато промяната:

- а) обхваща много ограничена част от площта на горскостопанската единица; и
- б) не се извършва в горски територии с висока консервационна стойност; и
- в) допринася за ясни, значителни, допълнителни, сигурни и дългосрочни консервационни ползи по протежение на горскостопанска единица.

6.10.1 ГСО не превръща гори или застрашени не-горски местообитания в плантации (плантажни култури) или не променя предназначението им към друг вид земеползване, освен когато превръщането/промяната е резултат от законно установените процедури под отговорността на горските стопани и отговаря на условията на 6.10.2 - 6.10.4.

6.10.2 В случай на превръщане и/или промяна на предназначението, те са в много ограничен размер, като не превишават 5% от площта на горскостопанската единица за даден 5-годишен период (Виж FSC-DIR-20-007-ADV-10).

6.10.3 В случай на превръщане и/или промяна на предназначението, горските стопани представят доказателство, че всяка промяна води до дългосрочни консервационни ползи по протежение на горскостопанската единица.

6.10.4 В случай на превръщане и/или промяна на предназначението, това не засяга площи представляващи гори с висока консервационна стойност (ГВКС).

ПРИНЦИП #7: ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ГОРСКОСТОПАНСКИ ПЛАН)

Изготвя се, прилага се и се осъвременява горскостопански план, съответстващ на мащаба и интензивността на дейностите. Дългосрочните цели на стопанисването, както и начините за постигането им са ясно заявени.

7.1 Горскостопанския план и съпътстващите го документи обхващат:

- а) Цели на стопанисването;
- б) Описание на горските ресурси, които ще бъдат стопанисвани, екологични ограничения, ползване и собственост на земята, социално икономически условия и описние на съседните земи;
- в) Описание на лесовъдската или друга система за стопанисване, базираща се на екологията на въпросната гора и информация, събрана по време на теренното проучване на ресурсите;
- г) Обосновка за обема на годишния добив и избора на видове;
- д) Осигуряване на наблюдения върху растежа и динамиката на гората;
- е) Природосъобразна защита на базата на оценките на околната среда;
- ж) Планове за определяне и защита на редки, застрашени и заплашени от изчезване видове;
- з) Карти, съдържащи описание на елементите на горския ресурс вкл. защитени зони, планирани стопански дейности и собственост върху земята;

и) Описание и утвърждаване на използваните добивни техники и оборудване.

7.1.1 Средни и Големи ГСО: Планът за управление (Горскостопанският план) или неговите Приложения или съпътстващите планирането документи на ГСО, представят информация за следните компоненти:

- 7.1.1.1 Целите на управление;
- 7.1.1.2 Описание на управляваните горските ресурси, екологичните ограничения, ползване и собственост на земите, социално-икономическите условия, както и профила на прилежащите територии;
- 7.1.1.3 Описание на лесовъдските и/или други системи за управление, базирани на екологията на въпросната гора и информация от инвентаризацията на ресурсите;
- 7.1.1.4 Описание и обосновка на ползваните различни техники и оборудване за дърводобив;
- 7.1.1.5 Описание и обосновка на планираните горскостопански мероприятия с лесовъдската и екологичната им логика, върху която са основани (базирани на специфичните таксационни данни на насажденията или на научни данни за местната горска екология или лесовъдство);
- 7.1.1.6 Нивото/обема на ползване от горски продукти (дървесни и/или недървесни, както има такива) и обосновка на избора на дървесните видове за добив;
- 7.1.1.7 Мерки за идентифициране и опазване на редки, застрашени и изчезващи видове и/или техните местообитания;
- 7.1.1.8 Карта(и) и работни скици, обозначаващи горските ресурси, включително видове гори, водни течения и дренажи, отдели/под-отдели, пътища, сечища, складове за дървесина и преработвателни мощности, защитени територии, уникални биологични или културни ресурси (ГВКС), както и други планирани дейности;
- 7.1.1.9 Природозащитни мерки основани върху оценки на околната среда (виж Критерий 6.1);
- 7.1.1.10 Противопожарен план и карти на районите с повишен риск от пожари; и
- 7.1.1.11 Плановете за мониторинг на прираста, възобновяването и динамиката на насажденията.

7.1.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): Съществува писмен горскостопански план или програма, включващи най-малко следното:

- 7.1.2.1 Целите на управление;
- 7.1.2.2 Описание на горските ресурси;
- 7.1.2.3 Представяне на: как ще се постигнат целите, технологиите за дърводобив и лесовъдските системи за осигуряване на устойчивост;
- 7.1.2.4 Лимит за устойчив добив (задължително в съответствие с Критерий 5.6);
- 7.1.2.5 Опазване на редки видове и на наличните високи консервационни стойности (ГВКС);
- 7.1.2.6 Карти на горските територии, показващи защитени територии, планираните горскостопански дейности и собствеността на имотите.

7.1.3 Ресурсите от недървесни продукти (НДГП) и възможните добиви от тях следва да се инвентаризират и ползването им да се има предвид при планирането.

7.1.4 Ползваните карти са достатъчно подробни и точни за да напътстват и указват горскостопанските дейности (виж също Критерий 6.5)

7.1.5 Горскостопанските планове или програми, съпътстващите оперативни планове и документацията по дърводобива са на разположение на персонала и се ползва на терен.

7.2 Горскостопанският план се ревизира и допълва периодично с резултатите от мониторинга или с нова

научна или техническа информация, а също и в отговор на променящите се екологични, социални и икономически обстоятелства.

7.2.1 Средни и Големи ГСО: Ревизии на горскостопанските планове и програми се провеждат съгласно националните нормативи и включват резултатите от мониторинга или нова научна и техническа информация относно промените в лесовъдските, екологични, социални и икономически условия.

7.2.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): Горскостопанският план или програма се преразглежда в съответствие с националните нормативи, като се актуализира при необходимост, за включване на резултатите от мониторинга за планиране и провеждане на бъдещите мероприятия.

7.2.3 Ревизиите, преразглеждането, редакции/корекции на горскостопанските планове и програми се извършват своевременно, през не-повече от 10-годишен период.

7.3 Горските работници получават адекватно обучение и надзор за осигуряване правилно прилагане на горскостопанския план.

7.3.1 Средни и Големи ГСО: Разработен е план за регулярно обучение на персонала и горски работници изпълняващи горскостопанския план, като проведените обучения се документират (напр. включващи разяснение по лесовъдските дейности, ГВКС, въпроси на биологичното разнообразие и т.н.).

7.3.2 ГСО предоставя доказателства за формално или неформално обучение на горските работници по прилагане на горскостопанските планове и програми и свързаните с тях годишни оперативни/стопански и дърводобивни планове.

7.3.3 За дърводобивните и други специфични горскостопански дейности, ГСО ползва работници (собствен персонал и контрагенти) имащи съответно на задачите им образование/обучение и притежаващи необходимите документи за правоспособност.

7.3.4 ГСО предоставя адекватен надзор на горските работници за осигуряване на правилното прилагане на горскостопанските планове и програми и свързаните с тях годишни оперативни/стопански и дърводобивни планове.

7.4 Спазвайки поверителността на информацията, горските стопани предоставят публично достъпно резюме на основните елементи от горскостопанския план, включително тези посочени в критерий 7.1.

7.4.1 Средни и Големи ГСО: ГСО прави публично достъпно резюмето на горскостопанския план, включващо информация за елементите изброени в Критерий 7.1, при спазване на възприетите норми за търговска тайна.

7.4.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): При поискване, ГСО прави достъпни съответните части на горскостопанския план или програма за заинтересованите страни, които са пряко засегнати от дейностите на ГСО по управление на горите (напр. съседни собственици и стопани, местни жители, социални и екологични заинтересовани страни).

ПРИНЦИП #8: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Провежда се мониторинг, който съответства на обхвата и интензивността на стопанисването на гората и дава оценка за състоянието ѝ, добива на горски продукти и пътя им до потребителя, стопанските дейности и техните социални и екологични въздействия

8.1 Честотата и интензивността на мониторинга трябва да се определят от обхвата и интензивността на горскостопанските дейности, както и от относителните комплексност и уязвимост на засегнатата околна среда. Мониторинговите процедури трябва да са еднотипни и повтаряеми във времето, с което позволяват сравняване на резултатите и оценките за промяната.

8.1.1 Средни и Големи ГСО: ГСО прилага план за регулярен мониторинг с ред за прилагане и докладване, основаващи се на съвкупни и последователни процедури.

8.1.2 Средни и Големи ГСО: Честотата и интензивността на мониторинга е в съответствие с размера и комплексността на горскостопанското стопанство и крехкостта/уязвимостта на управляваните ресурси.

8.1.3 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): ГСО провежда редовен и последователен мониторинг по отношение на ползването, възобновяването и залесяването.

8.1.4 ГСО поддържа записите от мониторинга достъпни, актуализирани и предимно в стандартни формуляри.

8.2 Управлението на горите трябва да включва изследване и събиране на информация, необходима за мониторинга, в това число информация по следните индикатори:

- а) **Обем на всички добити горски продукти;**
- б) **Темпове на растеж, възобновяване и състояние на гората;**
- в) **Структура и наблюдавани промени във флората и фауната;**
- г) **Екологични и социални последици от дърводобива и другите дейности в гората;**
- д) **Разходи, производителност и ефективност от горскостопанските дейности.**

8.2.1 Средни и Големи ГСО: Планът за мониторинг трябва да бъде технически издържан, като идентифицира/описва наблюдаваните промени в условията по отношение на:

- 8.2.1.1 Лесовъдството (темпове на растеж, възобновяване и състояние на горите, обикновено като част от подходяща постоянна система за инвентаризация);
- 8.2.1.2 Стопанските ползвания, включително НДГП;
- 8.2.1.3 Околната среда (промените в околната среда, влияещи върху флората, фауната, почвите и водните ресурси, огнища на вредители, инвазивни видове, места за гнездене на застрашени видове птици);
- 8.2.1.4 Социално-икономическите аспекти (разходи по управлението на горите, добиви от всички продукти, както и промени в отношенията или условията между общността и работниците, брой на произшествия); и
- 8.2.1.5 Определените гори с висока консервационна стойност.

8.2.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): ГСО извършва наблюдения и документира информация най-малко за следното:

- 8.2.2.1 Количеството/обема на добитите продукти;
- 8.2.2.2 Редовния мониторинг на определените гори с висока консервационна стойност;
- 8.2.2.3 Инвазивните екзотични видове;
- 8.2.2.4 Растежа и възобновяването на стопанисваните видове;
- 8.2.2.5 Провежданите инспекции след извеждане на мероприятията за преценка на ерозията и на остатъците/отпадъците в основната площ; и
- 8.2.2.6 Обновяване на инвентаризацията с ревизиите на горскостопанския план или

програма (10-годишен период).

8.3 ГСО предоставя документация, позволяваща на организациите, извършващи мониторинг и сертифициране, да проследят произхода на всеки продукт - т. нар. "проследяване на продукцията (СОС)".

8.3.1 Продуктите от сертифицирани гори предназначени за търговия са лесно разпознаваеми. В дърводобивните и транспортни документи за дървесината произхождаща от сертифицирани гори, се уточняват следните данни:

- 8.3.1.1 източникът на дървесината;
- 8.3.1.1 датата на продажба;
- 8.3.1.1 количеството на продаваните продукти;
- 8.3.1.1 дървесните видове;
- 8.3.1.1 размер и качество;
- 8.3.1.1 мястото, откъдето купувачът поема контрол върху проследяването на продукцията (веригата на снабдяване) над сертифицираната дървесина.

8.3.2 Данните за обемите и източника на добиваните горски продукти (съгласно 8.3.1) са на разположение на обекта, при транспорта, на междинните пунктове за съхранение (временни и централни складове за дървесина) и на преработвателните площадки, контролирани от ГСО.

8.3.3 Фактурите, товарителниците, превозните билети и други приложими документи, свързани с транспорта и продажбата на горски продукти се съхраняват в централен офис и/или са лесно достъпни за проверка.

8.3.4 Прилага се писмена процедура за осигуряване, че сертификационния статус на продаваните продукти е ясно обозначен на фактурите за продажба, товарителниците, превозните билети и другите приложими документи, свързани с транспорта и продажбата на сертифицирани продукти. Документите по продажба и транспорт на сертифицирани продукти включват сертификационния код за проследяване на продукцията в правилния формат (напр. NC-FM/COC-XXXXXX).

8.3.5 Сертифицираните горски продукти са ясно разграничени от несертифицираните продукти чрез знаци или етикети, отделни обозначени и документирани складове, и върху придружаващите ги фактури/превозни билети до точката на продажба (тъй наречения "изход от гората" - "Forest Gate").

8.4 Резултатите от мониторинга се интегрират в изпълнението и актуализирането на горскостопанския план.

8.4.1 Средни и Големи ГСО: ГСО демонстрира, че резултати от мониторинга са включени в ревизиите на горскостопанския план.

(Забележка: За Малки ГСО (SLIMF) виж Критерий 7.2)

8.5 Зачитайки поверителността на информацията, горските стопани предоставят публично достъпно резюме на резултатите от мониторинга, включително тези от Критерий 8.2.

8.5.1 Големи ГСО: Резултатите от мониторинга се включват (в рамките на възприетите норми за търговска тайна) в резюметата и други документи, които са публично достъпни (Виж също индикатор 7.4.1)

8.5.2 Малки (SLIMF) и Средни ГСО (забележка: горният индикатор не се прилага): При поискване,

ГСО прави достъпни резултатите от мониторинга, включени в горскостопанския план или програма, на заинтересованите страни, които са пряко засегнати от дейностите по управление на горите на ГСО (Виж също индикатор 7.4.2).

ПРИНЦИП 9: ПОДДЪРЖАНЕ НА ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ

Дейностите по управление на горите с висока консервационна стойност поддържат или увеличават характеристиките, които ги определят като такива. Решенията, отнасящи се до гори с висока консервационна стойност, винаги се разглеждат в контекста на превантивния подход.

9.1 Извършва се оценка за наличието на характеристики определящи горите с висока консервационна стойност (ГВКС), в съответствие с обхвата и интензивността на стопанисването на гората.

9.1.1 Средни и Големи ГСО: ГСО са провели изследване за определяне на ВКС в своите територии базирано на "Националното ръководство за определяне, управление и мониторинг на ГВКС в България", като се вземат предвид:

- 9.1.1.1 Консултации с консервационните бази-данни и карти;
- 9.1.1.2 Преценяване от персонала на ГСО, консултанти или съветници на първични или вторични данни, събрани по време на горската инвентаризация на обследваните площи;
- 9.1.1.3 Интервюта с еколози/биолози, местни общности, научни експерти и други;
- 9.1.1.4 Документиране на заплахите за ВКС; и
- 9.1.1.5 При съществуващи заплахи за ВКС или ГВКС, набелязване на действия за справяне с тях.

9.1.2 Средни и Големи ГСО: Изследването за определяне на ВКС включва писмен доклад за ГВКС описващ идентифицираните ВКС/ГВКС на територията и препоръки за необходимите действия за осигуряване на опазването и/или намаляването на заплахите за ВКС/ГВКС (т.е. мерките за управление и мониторинг, които трябва да се предприемат).

9.1.3 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горните индикатори не се прилагат): Проведени са консултации с екологични заинтересовани страни, горската администрация или с научни експерти за идентифициране на ВКС и/ли ГВКС. При наличие на ВКС и/или ГВКС на тяхната територия, ГСО предприема всички разумни мерки за опазване на тези стойности и/или за намаляване на заплахите за тях.

9.2 Консултативната част на сертификационния процес е акцентирана върху определянето на консервационните характеристики и възможностите за тяхното поддържане.

9.2.1 Големи ГСО: Консултациите със заинтересованите страни по разработване на препоръките за ГВКС, и предприетите действия в отговор на тези консултации, са документирани.

9.2.2 Консултациите на ГСО със заинтересованите страни ясно очертават определените консервационни атрибути, както и препоръките за тяхното поддържане или за намаляване на заплахите за тях.

9.3 Основавайки се на превантивен подход, горскостопанския план и съпътстващата документация включват и прилагат специфични мерки, които защитават и гарантират поддържането и/или увеличаването на идентифициращите консервационни характеристики. Тези мерки са представени в публично достъпното резюме на горскостопанския план.

9.3.1 При наличие на ВКС или ГВКС, документите по планирането за насажденията предоставят специфична информация описваща мерките, предприети за опазване или възстановяване на тези

стойности.

9.3.2 Мерките за опазване на ГВКС са на разположение в публичните документи или в резюмето на горскостопанския план или програма на ГСО.

9.4 Ежегодно се провежда мониторинг за оценка на ефективността на мерките, предприети за поддържане или увеличаване на определените консервационни характеристики.

9.4.1 Въз основа на препоръките от "Националното ръководство за определяне, управление и мониторинг на ГВКС в България", система за непрекъснат мониторинг на ГВКС е включена в процедурите по планиране, мониторинг и докладване на ГСО.

9.4.2 Средни и Големи ГСО: Резултатите от мониторинга са документирани в стандартни формуляри и се използват за актуализиране на мерките за поддържане на съответните ВКС.

ПРИНЦИП # 10: ПЛАНТАЦИИ

Plantations shall be planned and managed in accordance with Principles and Criteria 1 - 9, and Principle 10 and its Criteria. While plantations can provide an array of social and economic benefits, and can contribute to satisfying the world's needs for forest products, they should complement the management of, reduce pressures on, and promote the restoration and conservation of natural forests. Плантациите се планират и стопанисват в съответствие с Принципи 1-9 и Принцип 10 със съответните им Критерии. Осигурявайки редица социални и икономически ползи и допринасяйки за задоволяване потребностите от горски продукти в световен мащаб, плантациите трябва да допълват стопанисването, да намаляват натиска върху тях и да подпомагат възстановяването и запазването на естествените гори.

10.1 Целите на управление на плантациите, включително целите по опазване и възстановяване на естествените гори, са подробно изложени в плана за управление и са ясно демонстрирани при изпълнението му.

10.1.1 Целите за създаване на плантация (плантажна култура) или на залесяване на не-горски (изоставени земеделски) земи са изрично посочени в плана за управление (горскостопански план или програма, технологичен план или други), с ясно разписани взаимовръзки между залесяването и лесовъдските, социално-икономическите и екологичните (опазването и възстановяване на горите) реалности в региона.

10.1.2 Планът за управление на плантацията (горскостопански план или програма, технологичен план или други) съдържа управленските цели за опазване на естествените гори и за възстановителни дейности.

10.1.3 При извършване на горскостопанските дейности се демонстрира прилагането на целите на управление и по-специално на тези, свързани с опазване и възстановяване на естествени гори.

10.2 Схемата и разположението на плантациите насърчава защитата, възстановяването и съхраняването на естествените гори и не увеличава натиска върху тях. При дизайна на плантациите се вземат предвид естествените коридори, крайречните зони и мозайката от насаждения с разновъзрастова структура и различни ротации, в съответствие с мащаба на дейността. Големината и разположението на отделните блокове на плантациите са съобразени с модела на естествените дървостои на ландшафта.

10.2.1 Естествените гори и площите с естествена растителност приоритетно се отделят за опазване, при създаване и проектиране на плантажните насаждения.

10.2.2 По протежение на водните течения и около влажните зони се установяват и/или опазват буферни

зони с естествена растителност. Буферните зони следва да се обозначат върху карти.

10.2.3 В консултации с признати експерти, ГСО преценя необходимостта за осигуряване на местообитания и коридори на дивите видове, подходящо разположени по протежение на територията на плантацията.

10.2.4 Плантацията се проектират така, че да се запази или подобри визуалния характер на ландшафта (дизайна се основава на мащаба и интензивността на природните форми и нарушения и на режимите на дърводобив и залесяване в района).

10.3 За увеличаване на икономическата екологичната и социална устойчивост, се предпочита разнообразен състав на горски плантации. Разнообразието може да се изразява в размер и пространствено разположение на насажденията в ландшафта, брой и видове генетична структура, класове на възраст и възрастова структура.

10.3.1 Управлението на плантацията поддържа и/или повишава ландшафтното разнообразие чрез различни: размер и конфигурация на насажденията, видове за залесяване, генетично разнообразие, класове и структура на възраст.

10.3.2 Следва да се наблегне на залесяване и/или изследване възможностите на горско-дървесни видове, местни за региона.

10.3.3 Размерът на плантацията от монокултури съответства на размера на естествените горски насаждения в местния ландшафт.

(Забележка: Виж също Критерии 6.4 и 6.10)

10.4 Изборът на видове за залесяване съответства на цялостната им устойчивост по отношение на условията на месторастене и пригодността им за постигане на стопанските цели. С оглед запазване на биологичното разнообразие, при създаването на плантации и възстановяването на нарушените екосистеми се предпочитат местните видове пред екзотите. Екзотични видове се използват само ако превъзхождат местните и са наблюдавани за поява на необичайна смъртност, болести или насекомни каламитети и неблагоприятни екологични въздействия.

10.4.1 Видовете за залесяване в плантацията се избрат въз основа на пригодността им за условията на обекта (почви, релеф и климат) и за целите на управление.

10.4.2 ГСО предпочита местни дървесни видове пред екзоти за залесяване в плантацията, върху изоставени и земеделски земи и за дейности по възстановяване на екосистеми.

10.4.3 Инвазивни екзотични видове и такива, които се кръстосват с местни видове, не се използват в състава на плантажните насаждения.

10.4.4 Даден растителен вид не се използва за залесяване в плантации, върху изоставени и земеделски земи и за дейности по възстановяване на екосистеми, докато историческият опит не докаже, че той е екологично добре адаптиран към условията на обекта за залесяване.

10.4.5 Където за залесяване е избран екзотичен вид, ГСО подробно и ясно обосновава този избор, демонстрирайки че неговата производителност е значително по-голяма от тази на местните видове.

10.4.6 Когато са използвани екзотични видове, ГСО документира предприетите специфични мерки за предотвратяване на: спонтанно възобновяване извън границите на насажденията, необичайна

смъртност, болести, каламитети или други неблагоприятни въздействия върху околната среда.

10.5 Част от общата горскостопанска площ, съобразена с мащаба на плантациите и определена според регионалните стандарти, се стопанисва по начин, който благоприятства възстановяването на естествената горска покривка.

10.5.1 Средни и Големи ГСО: В съответствие с 6.4.1, не по-малко от 5% от площта на плантациите се управлява с цел бързо възстановяване на основните естествени видове гори в района или с цел опазване на биологичното разнообразие на местни видове и местообитания.

10.5.2 Малки ГСО (SLIMF) (забележка: горният индикатор не се прилага): Не по-малко от 5% от площта на плантациите се основава на отглеждане на местни за региона дървесни видове и се управлява в съответствие със същите лесовъдски системи, използвани за стопанисване на основните естествени видове гори в района.

(Забележка: Виж също Критерий 6.4.)

10.6 Вземат се предпазни мерки за опазване или подобряване на почвената структура, плодородие и биологична активност. Техниките и темповете на дърводобив, изграждането и поддържането на пътища и пътеки за извоз на дървесина, както и избора на видове за залесяване не водят до продължителна деградация на почвата, негативни влияния върху качеството на водите или до значителни отклонения в режима им на оттичане.

10.6.1 Предприемат се подробни и ясни мерки за поддържане или подобряване на почвите по отношение на структура, плодородие и биологична активност.

10.6.2 Проектирането и управлението на плантациите не води до деградация на почвите.

10.6.3 Горскостопанските дейности не водят до деградация на качеството на водата или до отрицателно въздействие върху местната хидрология.

10.6.4 Където са идентифицирани отрицателни въздействия върху почвите или върху водните ресурси, ГСО предприема стъпки за намаляване или премахване на такива въздействия.

10.7 Предприемат се мерки за предотвратяване и минимизиране появата на каламитети от болести и вредители, пожари и агресивни интродуцирани растителни видове. Цялостната борба с вредителите представлява съществена част от плана за управление, като предимно се разчита на превантивни мерки и на методите за биологичен контрол, отколкото на химически пестициди и торове, включително и при използването им в разсадниците. Употребата на химически вещества се обхваща и в Критерии 6.6 и 6.7.

10.7.1 В насажденията са предприети мерки за предотвратяване появата на вредители, болести, пожари и въвеждане на инвазивни растения.

10.7.2 ГСО следва да разполага с план за превенция и контрол на разпространението на пожари.

10.7.3 ГСО разполага с интегриран план за управление на вредителите, който идентифицира конкретните вредители, определя приемливото ниво на повредите и прага, от който се предприема действие за защита, както и алтернативни методи за адресиране на заплахите.

10.7.4 ГСО има политика и стратегия за намаляване на ползването на химически пестициди и торове.

10.8 Съобразеният с мащаба и разнообразието от дейности мониторинг на плантациите включва редовна

оценка на потенциалните влияния в и извън месторастенето (например естествено възобновяване, въздействия върху водните ресурси и почвеното плодородие, въздействия върху поминъка на местните хора и социалното благосъстояние) в допълнение към елементите, разгледани в принципи 8, 6 и 4. Нито един вид не се залесява на големи площи, докато чрез местни опити не се докаже, че е екологически добре адаптиран към месторастенето, не е инвазивен, и не оказва съществено негативно екологично влияние върху други екосистеми. Обръща се специално внимание на социалните аспекти на придобиване на земя за плантации и най-вече на защита на местните права на собственост, ползване или достъп.

10.8.1 За новосъздадени плантации с компактна площ по-голяма от 500 хектара, мониторингът включва оценка на потенциалните вътрешни и външни екологични и социални въздействия от дейностите по плантацията. (Виж също Критерии 4.4, 6.1).

10.8.2 Количеството и вида на добивите, нивата на прираст и производителност, здравословните и почвени условия в плантацията се наблюдават редовно (Виж също Критерии 8.1, 8.2)

10.8.3 Покупката на земи или наемането/арендуването на земя за създаване на плантации не влияе неблагоприятно на местната общност и/или на ползването на ресурсите от местното население.

(Забележка: За въпроси относно екзотични или инвазивни видове, виж Критерий 10.4).

10.9 Принципно не подлежат на сертифициране територии представляващи плантации, създадени след ноември 1994 година чрез превръщане на естествени гори. Сертифициране на такива насаждения е възможно само в случаи, че сертификационния орган получи достатъчно доказателства, че ГСО не е директно или индиректно отговорно за превръщането им.

10.9.1 Плантацията не заема земи превърнати от естествени гори след ноември 1994 г., освен ако не съществува ясно доказателство, че настоящото управление/собственик не е пряко или косвено отговорен.

(Забележка: Виж също Критерий 6.10.)

Приложение 1: FSC Терминологичен речник

Биологично разнообразие: Многообразието между живите организми от всички източници, включително сухоземни, морски и други водни екосистеми, и екологичните комплекси, към които принадлежат; това включва разнообразие в рамките на отделния вид, между видовете и в екосистемите (виж Конвенция за биологичното разнообразие, 1992 год.).

Агенти за биологичен контрол: Живи организми, използвани за унищожаване или регулиране на популацията на други живи организми.

Стойности на биологичното разнообразие: Непреходната ценност на биологичното разнообразие и екологичната, генетичната, социалната, икономическата, научната, образователната, културната, рекреационната и естетическата стойност на биологичното разнообразие и неговите компоненти (виж Конвенция за биологичното разнообразие, 1992 год.).

Проследяване на продукцията: Каналите, по които се разпространяват продуктите от мястото на произхода им в гората до крайния им потребител.

Химически вещества: Съвкупността от торове, инсектициди, фунгициди и хормони, използвани в горското стопанство.

Критерий (мн.ч. критерии): Средство за преценка дали някой Принцип (на горско стопанисване) е изпълнен или не.

Обичайни права: Права, произтичащи от обичайни или привични действия с дълготраен характер, които се повтарят постоянно и с тази повторяемост и непрекъсваемост на приемането им са придобили силата на закон в рамките на географската или социологическата единица.

Екосистема: Общност от растения и животни и обкръжаващата ги физическа среда, които функционират заедно като взаимосвързана единица.

Застрашен вид: Всеки вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.

Екзотичен вид: Въведен отвън вид, който не произхожда от и не е ендемичен за дадения район.

Целокупност на гората: Съставът, динамиката, функциите и структурните атрибути на естествената гора.

Горско стопанство / горски стопанин: Хората, отговорни за оперативното стопанисване на горските ресурси и за предприятието, както и за управленската система и структура, планирането и горскостопанските дейности.

Управление/стопанисване на горите: Управление на горите, което в съответствие с принципите и критериите на FSC, е екологично отговорно, полезно в социален аспект и икономически жизнено.

Генетично модифицирани организми: Биологични организми, на които по различни пътища са предизвикани промени в генетичната структура.

Индикатор: Количествена или качествена променлива, която може да бъде измерена или описана и която предоставя начин за отсъждане на това дали горскостопанската единица спазва изискванията на Критерия на FSC. Индикаторите и съответните им прагове определят изискванията за отговорно стопанисване на горите на ниво горскостопанска единица и представляват основа за горската оценка.

Коренни/Туземни земи и територии: Цялата заобикаляща среда от земи, въздух, вода, море, айсберги, флора и фауна и други ресурси, притежавани или владени традиционно от коренното население. (Проект на Декларация за правата на коренното население: част VI).

Коренно население: Съществуващите наследници на народите, които са населявали изцяло или отчасти настоящата територия на страна по времето, когато лица с различна култура или етнически произход са пристигнали там от други части на света, подчинили са ги и чрез завладяване, заселване или по друг начин са ги свели до подчинено или колониално статукво; които днес живеят в по-голямо съответствие с техните особени социални, икономически и културни обичаи и традиции, отколкото с институциите на страната, от която в момента представляват част, при държавна структура, която включва основно националните, социалните и културните характеристики на други сегменти от населението с доминиращ характер". (Работно определение, прието от Работната група на Обединените нации за коренното население).

Гори с висока консервационна стойност: Горите с висока консервационна стойност са тези гори, които притежават едно или повече от следните свойства:

- a) горски територии, в които са съсредоточени глобално, регионално или национално значими стойности за биоразнообразието (напр. ендемизъм, застрашени видове, рефугии); гори на ландшафтно ниво, които се съдържат в, или съдържат горското стопанство, в което жизнеспособни популации на повечето или всички естествено срещащи се видове съществуват в естествените си нива на разпространение и плътност;
- b) горски територии, които са в, или включват редки, потенциално застрашени или заплашени от изчезване екосистеми;
- c) горски територии, които изпълняват важни природни функции в критични ситуации (напр. водозадържащи и водоохранни функции, контрол на ерозията);
- d) горски територии, фундаментални за задоволяване на основните потребности на местните общности (поминък, здраве) и/или критични за традиционната културна идентичност на местните общности (територии с културно, екологично, икономическо или религиозно значение, определено съвместно с местните общности).

Ландшафт: Географска мозайка, съставена от взаимодействащи помежду си екосистеми, възникнала като резултат на действия и взаимодействия между геологични, топографски, почвени, климатични, биотични и антропогенни фактори.

Местно законодателство: Включва всички правни норми, установени от държавни органи, чиято юрисдикция е на поднационално ниво, като напр. норми на департаменти, общини или обичайни норми.

Дългосрочен период: Времевият обхват, деклариран от собственика или мениджъра на гората посредством целите на плана за управление, интензивността на дърводобива, и ангажимента да се поддържа постоянна горска покривка. Продължителността на този период ще варира в зависимост от контекста и екологичните условия и ще се определя от времето, за което дадена екосистема възстановява естествената си структура и състав след дърводобив или друга намеса, или достига зрялост или първоначалния си вид.

Местен вид: Вид, който възниква естествено и е ендемичен за района.

Естествени цикли: Кръговрати на хранителните и минерални вещества като резултат от взаимодействието между почва, вода, растения и животни в гората, които оказват въздействие върху екологичната

продуктивност на даден обект.

Естествена гора: Горски площи, където са налице много от основните характеристики и ключови елементи на местни екосистеми, като комплексност, структура и разнообразие, както е определено според одобрените от FSC национални и регионални стандарти за горско стопанисване.

Недървесни горски продукти: Всички горски продукти с изключение на дървения материал, включително други материали, получени от дървета, като напр. смоли и листа, а така също и други растителни и животински продукти.

Други видове гори: Горски територии, които не отговарят на характеристиките за плантация или естествена гора, и които са описани по-подробно в националните и регионалните стандарти на FSC за горско стопанисване.

Плантии: Горски площи, при които липсват повечето от основните характеристики и ключови елементи на местните екосистеми, както е определено според националните и регионалните стандарти на FSC за горско стопанисване, и които са резултат от човешка дейност, свързана със залесяване, засяване или интензивна горска обработка.

Предпазен/предохранителен подход: Средство за изпълнение на предпазния принцип.

Принцип: Основно правило или елемент, отнасящ се в случая на FSC до горското стопанисване.

Лесовъдство: Дейността по отглеждане и полагане на грижи за горите, влияейки върху процесите по тяхното създаване, видовия състав и растежа, с цел най-пълно постигане целите на собственика. Това може да включва и производството на дървен материал.

SLIMF (маломерни или с ниска интензивност на ползване гори): Горскостопанска единица, която изпълнява специфичните изисквания на FSC по отношение на размер и/или интензивност на ползване на дървесина и която поради това може да бъде оценена от сертифициращият орган чрез използване на опростени процедури. Приложимите изисквания на FSC са определени в FSC-STD-01-003 SLIMF Eligibility Criteria.

Заинтересована страна: Всеки един индивид или организация с основателен интерес към продуктите и услугите предоставяни от горскостопанската единица; и такива с интерес към екологичните и социални ефекти от дейностите, продуктите или услугите, предоставяни от горскостопанската единица. Заинтересованите страни включват: тези индивиди и организации, които упражняват установен със закон екологичен контрол над горскостопанската единица, местни хора, служители, инвеститори и застрахователи; клиенти и потребители; групи с екологични интереси, групи потребители и широката общественост (модифицирано от Upton и Bass, 1995).

Сукцесия: Прогресивни промени в състава на видовете и структурата на горските съобщества, настъпили в резултат от естествени (без човешка намеса) процеси в течение на времето.

Владение: Социално дефинирани споразумения между отделни индивиди или групи индивиди, признати от законите или обичайната практика във връзка със “съвкупността от права и задължения” на собственост, притежание, достъп и/или използване на дадена горска единица или свързани с нея ресурси (като отделни дървета, растителни видове, води, минерали и т.н.).

Застрашен вид: Всеки вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.

Права на ползване: Права за ползване на горските ресурси, които могат да се дефинират според местните

обичаи, взаимни споразумения или да се посочат от други общности, имащи право на достъп. Тези права могат да ограничат използването на определени ресурси до дадено ниво на потребление или дадени техники на добив.

Приложение 2: Списък на националното и местно законодателство и административни изисквания в областта на горите, приложими за България

Категория	Наименование за нормативния акт
1. Законни права за добив	
1.1 Собственост и права на ползване на земите	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи; Закон за горите
1.2 Концесионни и дърводобивни лицензи	Неприложимо - няма такива
1.3 Планиране на управлението на горите и на дърводобивните дейности	Закон за горите; Наредба за инвентаризация и планиране в горските територии
1.4 Позволителни за сеч	Закон за горите; Наредба за сечите в горите
2. Данъци и такси	
2.1 Плащане на такси за горскостопански дейности	Закон за горите; Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти
2.2 Данък добавена стойност и други данъци при търговията	Закон за ДДС
2.3 Данъци върху доходите и печалбата	Закон за облагане доходите на физическите лица; Закон за корпоративното подоходно облагане; Закон за местните данъци и такси
3. Дърводобивни дейности	
3.1 Правила за провеждане на дърводобивните дейности	Закон за горите; Наредба за сечите в горите; Наредба за контрола и опазването на горските територии; Наредба за инвентаризация и планиране в горските територии; Закон за регистрация и контрол на земеделската и горската техника; Закон за административните наказания и нарушения
3.2 Защитени територии и видове	Закон за защитените територии; Закон за биологичното разнообразие
3.3 Изисквания за околната среда	Закон за опазване на околната среда; Закон за защитените територии; Закон за биологичното разнообразие; Закон за водите
3.4 здравословни и безопасни условия на труд	Закон за здравословни и безопасни условия на труд; Закон за горите; Правилник за здравословни и безопасни условия на труд в горите
3.5 Законова заетост	Кодекс на труда
4. Права на трети страни	
4.1 Права на потребителите	Закон за защита на потребителите
4.2 Свободно, предварително и информирано съгласие	Граждански процесуален кодекс
4.3 Права на коренното население	Неприложимо - няма такива
5. Търговия и транспорт Забележка: Този раздел покрива изискванията за горскостопанските оператори и за дървопреработката и търговията	
5.1 Класификация на видовете, количество, качество	Закон за горите; Наредба за контрола и опазването на горските територии
5.2 Търговия и транспорт	Закон за горите; Наредба за контрола и опазването на горските територии

Категория	Наименование за нормативния акт
5.2 Офшорна търговия и трансферни сделки	Закон за счетоводството; Закон за корпоративното подоходно облагане
5.4 Нормативи за митниците	Закон за митниците
5.5 CITES	Закон за биологичното разнообразие

Приложение 3: Списък на международните споразумения в областта на околната среда и Конвенциите на Международната Организация по Труда (МОТ), които България е ратифицирала

МЕЖДУНАРОДНИ СПОРАЗУМЕНИЯ И КОНВЕНЦИИ В ОБЛАСТТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

- КОНВЕНЦИЯ ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за Р България от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- КОНВЕНЦИЯ ПО ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ С МЕЖДУНАРОДНО ЗНАЧЕНИЕ, ПО-СПЕЦИАЛНО КАТО МЕСТООБИТАНИЯ ЗА ВОДОЛЮБИВИ ПТИЦИ (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА МИГРИРАЩИТЕ ВИДОВЕ (Бонска) (CMS), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- КОНВЕНЦИЯ ПО МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ ОТ ДИВАТА ФАУНА И ФЛОРА (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г
- КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ДИВАТА ЕВРОПЕЙСКА ФЛОРА И ФАУНА И ПРИРОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05.1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА КИТОПОДОБНИТЕ БОЗАЙНИЦИ В ЧЕРНО МОРЕ, СРЕДИЗЕМНО МОРЕ И СЪСЕДНАТА АКВАТОРИЯ НА АТЛАНТИЧЕСКИЯ ОКЕАН (АССОВАМС), ратифицирано и обн. в ДВ, бр. 87/1999 г.
- СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА МИГРИРАЩИТЕ ВОДОЛЮБИВИ ПТИЦИ ОТ АФРИКА И ЕВРАЗИЯ (АЕWA), ратифицирано със закон - ДВ, бр. 87/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.02.2000 г.
- СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИЛЕПИТЕ В ЕВРОПА (EUROBAT), ратифицирано със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 9.12.1999 г
- ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА № 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
- ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА относно опазването на дивите птици

МОТ КОНВЕНЦИИ ОКАЗВАЩИ ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ГОРСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ

- КОНВЕНЦИЯ № 29 КОНВЕНЦИЯ ЗА ПРИНУДИТЕЛНИЯ ТРУД, 1930 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 87 ЗА СИНДИКАЛНАТА СВОБОДА И ЗАКРИЛАТА НА ПРАВОТО НА СИНДИКАЛНО ОРГАНИЗИРАНЕ, 1948 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 97 ОТНОСНО МИГРАЦИЯТА ЗА ЗАЕТОСТ (РЕВИЗИРАНА), 1949 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 98 ЗА ПРАВОТО НА ОРГАНИЗИРАНЕ И НА КОЛЕКТИВНО ДОГОВАРЯНЕ, 1949 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 100 ЗА РАВЕНСТВОТО В ЗАПЛАЩАНЕТО, 1951 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 105 ОТНОСНО ПРЕМАХВАНЕТО НА ПРИНУДИТЕЛНИЯ ТРУД, 1957 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 111 ОТНОСНО ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ТРУДА И ПРОФЕСИИТЕ, 1958 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 131 МИНИМАЛНО НИВО НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА, 1970 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 138 ОТНОСНО МИНИМАЛНАТА ВЪЗРАСТ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РАБОТА, 1973 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 141 ОТНОСНО РАБОТНИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ, 1975 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 142 РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ, 1975 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 143 ОТНОСНО МИГРИРАЩИТЕ РАБОТНИЦИ (ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ), 1975 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 155 БЕЗОПАСНИ И ЗДРАВΟΣЛОВНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД, 1981 г.

- КОНВЕНЦИЯ № 169 ОТНОСНО КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ И ПЛЕМЕННИТЕ НАРОДИ, 1989 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 182 ОТНОСНО ЗАБРАНАТА И НЕЗАБАВНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ЛИКВИДИРАНЕТО НА НАЙ-ТЕЖКИТЕ ФОРМИ НА ДЕТСКИЯ ТРУД, 1999 г.
- КОДЕКС НА МОТ ЗА БЕЗОПАСНИ И ЗДРАВΟΣЛОВНИ ПРАКТИКИ ПРИ ГОРСКОСТОПАНСКАТА РАБОТА
- ПРЕПОРЪКА 135 ОТНОСНО ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ МИНИМАЛНИ НИВА НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА, 1970

ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ МОТ КОНВЕНЦИИ РАТИФИЦИРАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ

- КОНВЕНЦИЯ № 1 ОТНОСНО РАБОТНОТО ВРЕМЕ (ИНДУСТРИЯ), 1919 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 3 ЗА ЗАКРИЛАТА НА МАЙЧИНСТВОТО, 1919 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 6 ОТНОСНО НОЩНИЯ ТРУД НА ДЕЦАТА (ИНДУСТРИЯ), 1919 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 8 ОТНОСНО ОБЕЗЩЕТЕНИЯТА ЗА БЕЗРАБОТИЦА (КОРАБОКРУШЕНИЕ), 1920 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 9 ОТНОСНО НАСТАНЯВАНЕТО НА РАБОТА НА МОРЯЦИТЕ, 1920 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 11 ОТНОСНО ПРАВОТО НА СДРУЖАВАНЕ (ЗЕМЕДЕЛИЕ), 1921 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 12 ОТНОСНО ОБЕЗЩЕТЕНИЕТО ПРИ ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ), 1921 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 13 ОТНОСНО ОЛОВНИЯ КАРБОНАТ (БОЯДЖИЙСТВО), 1921 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 14 ОТНОСНО СЕДМИЧНАТА ПОЧИВКА (ИНДУСТРИЯ), 1921
- КОНВЕНЦИЯ № 16 ОТНОСНО МЕДИЦИНСКИЯ ПРЕГЛЕД НА МЛАДЕЖИТЕ (МОРСКИ ТРУД), 1921 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 32 ЗА ЗАКРИЛАТА НА ДОКЕРИТЕ СРЕЩУ ЗЛОПОЛУКИТЕ (РЕВИЗИРАНА), 1932 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 35 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА СТАРОСТ (ИНДУСТРИЯ И ДР.), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 36 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА СТАРОСТ (ЗЕМЕДЕЛИЕ), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 37 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА ИНВАЛИДНОСТ (ИНДУСТРИЯ И ДР.), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 38 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА ИНВАЛИДНОСТ (ЗЕМЕДЕЛИЕ), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 39 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА СМЪРТ (ИНДУСТРИЯ И ДР.), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 40 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА СМЪРТ (ЗЕМЕДЕЛИЕ), 1933 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 42 ОТНОСНО ОБЕЗЩЕТЕНИЯТА ПРИ ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ (РЕВИЗИРАНА), 1934 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 43 ОТНОСНО СЪКЛАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ПЛОСКО СЪКЛО, 1934 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 44 ЗА БЕЗРАБОТИЦАТА, 1934 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 45 ЗА ПОДЗЕМНИТЕ РАБОТИ (ЖЕНИ), 1935 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 49 ОТНОСНО СЪКЛАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ШИШЕТА, 1935 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 52 ОТНОСНО ПЛАТЕНИТЕ ГОДИШНИ ОТПУСКИ, 1936 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 53 ОТНОСНО СВИДЕТЕЛСТВОТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ОФИЦЕРИТЕ, 1936 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 55 ОТНОСНО ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА КОРАБОПРИТЕЖАТЕЛЯ ПРИ БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОПОЛУКА НА МОРЯЦИТЕ, 1936 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 56 ОТНОСНО ОСИГУРОВКАТА БОЛЕСТ НА МОРЯЦИТЕ, 1936 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 62 ОТНОСНО ТЕХНИЧЕСКАТА БЕЗОПАСНОСТ (СТРОИТЕЛСТВО), 1937 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 68 ОТНОСНО ПРЕХРАНАТА И СЕРВИРАНЕТО (ЕКИПАЖИ НА КОРАБИТЕ), 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 69 ОТНОСНО СВИДЕТЕЛСТВОТО ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ГОТВАЧИТЕ НА КОРАБИ, 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 71 ОТНОСНО ПЕНСИИТЕ НА МОРЯЦИТЕ, 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 73 ОТНОСНО МЕДИЦИНСКИЯ ПРЕГЛЕД НА МОРЯЦИТЕ, 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 77 ОТНОСНО МЕДИЦИНСКИЯ ПРЕГЛЕД НА ЮНОШИТЕ (ИНДУСТРИЯ), 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 78 ОТНОСНО МЕДИЦИНСКИЯ ПРЕГЛЕД НА ЮНОШИТЕ (НЕИНДУСТРИАЛНИ ДЕЙНОСТИ), 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 79 ОТНОСНО НОЩНИЯ ТРУД НА ЮНОШИТЕ (НЕИНДУСТРИАЛНИ ДЕЙНОСТИ), 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 80 ЗА РЕВИЗИЯ НА ЗАКЛЮЧИТЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ, 1946 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 81 ОТНОСНО ИНСПЕКЦИЯТА ПО ТРУДА, 1947 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 94 ОТНОСНО ТРУДОВИТЕ КЛАУЗИ (АДМИНИСТРАТИВНИ ДОГОВОРИ), 1949 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 95 ЗА ЗАКРИЛАТА НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА, 1949 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 106 ОТНОСНО СЕДМИЧНАТА ПОЧИВКА (ТЪРГОВИЯ И КАНЦЕЛАРСКИ СЛУЖБИ), 1957 Г.

- КОНВЕНЦИЯ № 108 ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ УДОСТОВЕРЕНИЯ ЗА САМОЛИЧНОСТ НА МОРЯЦИТЕ (РАТИФИЦИРАНА С УКАЗ № 1730 НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ ОТ 10 НОЕМВРИ 1976 Г. - ДВ, БР. 93 ОТ 1976 Г. В СИЛА ЗА НРБ ОТ 26 ЯНУАРИ 1978 Г.)
- КОНВЕНЦИЯ № 108 НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ОТ 28 ЯНУАРИ 1981 Г. ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА ПРИ АВТОМАТИЗИРАНАТА ОБРАБОТКА НА ЛИЧНИ ДАННИ
- КОНВЕНЦИЯ № 113 ОТНОСНО МЕДИЦИНСКИЯ ПРЕГЛЕД НА РИБАРИТЕ, 1959 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 116 ЗА РЕВИЗИЯ НА ЗАКЛЮЧИТЕЛНИТЕ РАЗПОРЕДБИ, 1961 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 120 ОТНОСНО ХИГИЕНАТА В ТЪРГОВИЯТА И В КАНТОРИТЕ (ПРИЕТА НА 48-МА СЕСИЯ НА МЕЖДУНАРОДНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ТРУДА ПРЕЗ М. ЮНИ 1964 Г.)
- КОНВЕНЦИЯ № 123 ЗА МИНИМАЛНАТА ВЪЗРАСТ ЗА ДОПУСКАНЕ НА ПОДЗЕМНА РАБОТА В МИНИТЕ (РАТИФИЦИРАНА С УКАЗ НА ПНС, № 729 ОТ 24. VII. 1969 Г., ОБНАРОДВАН В ДВ, БР. 59 ОТ 1969 Г. ВЛЯЗЛА В СИЛА ЗА НР БЪЛГАРИЯ НА 3. X. 1970 Г.)
- КОНВЕНЦИЯ № 124 ЗА МЕДИЦИНСКИ ПРЕГЛЕД НА МЛАДЕЖИТЕ С ОГЛЕД ДОПУСКАНЕТО ИМ ЗА ПОДЗЕМНА РАБОТА В МИНИТЕ (РАТИФИЦИРАНА С УСТАВ НА ПНС, № 729 ОТ 24. VII. 1969 Г., ОБН. В ДВ, БР. 59 ОТ 1969 Г. ВЛЯЗЛА В СИЛА ЗА НР БЪЛГАРИЯ НА 3.X.1970 Г.)
- КОНВЕНЦИЯ № 127 ОТНОСНО МАКСИМАЛНАТА ТЕЖЕСТ, 1967 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 144 ОТНОСНО ТРИСТРАННИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ТРУДОВИ НОРМИ, ПРИЕТА ОТ МЕЖДУНАРОДНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ТРУДА, 1976 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 146 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА, ОТНАСЯЩА СЕ ЗА ГОДИШНИЯ ПЛАТЕН ОТПУСК НА МОРЯЦИТЕ, 1976 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 147 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ТЪРГОВСКОТО КОРАБОПЛАВАНЕ (МИНИМАЛНИ НОРМИ) 1976 г.
- КОНВЕНЦИЯ № 156 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО РАВЕНСТВОТО НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЕДНАКВОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ ДВАТА ПОЛА: РАБОТНИЦИ И СЛУЖИТЕЛИ СЪС СЕМЕЙНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ
- КОНВЕНЦИЯ № 163 ОТНОСНО БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА МОРЯЦИТЕ ПО МОРЕ И В ПРИСТАНИЩАТА ОТ 1987 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 164 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ЗАЩИТАТА НА ЗДРАВЕТО И МЕДИЦИНСКИТЕ ГРИЖИ ЗА МОРЯЦИТЕ, 1987 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 166 ОТНОСНО РЕПАТРИРАНЕТО НА МОРЯЦИТЕ
- КОНВЕНЦИЯ № 173 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ЗАЩИТАТА НА ВЗЕМАНИЯТА НА РАБОТНИЦИТЕ В СЛУЧАЙ НА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ НА РАБОТОДАТЕЛЯ, 1992 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 178 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ИНСПЕКЦИЯТА НА УСЛОВИЯТА НА ТРУД И ЖИВОТ НА МОРЯЦИТЕ, 1996 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 179 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА, ОТНАСЯЩА СЕ ЗА НАБИРАНЕТО И НАЗНАЧАВАНЕТО НА МОРЯЦИ
- КОНВЕНЦИЯ № 180 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО РАБОТНОТО ВРЕМЕ НА МОРЯЦИТЕ И ОКОМПЛЕКТОВАНЕ НА КОРАБИТЕ С ЕКИПАЖИ
- КОНВЕНЦИЯ № 181 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ЧАСТНИТЕ БЮРА (АГЕНЦИИ) ПО ТРУДА, 1997 Г.
- КОНВЕНЦИЯ № 183 НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТРУДА ОТНОСНО ЗАКРИЛАТА НА МАЙЧИНСТВОТО, 2000 Г.

Приложение 4: Списък на застрашените видове в България

Списък на видовете от Червената книга на IUCN Red (2007), естествено срещащи се в България

1. ГРЪБНАЧНИ	1. VERTEBRATES
БОЗАЙНИЦИ	MAMMALIA
РАЗРЕД НАСЕКОМОЯДНИ	INSECTIVORA
Сем. Таралежи	Erinaceidae
Таралеж	Erinaceus concolor
Сем. Земеровки	Soricidae
Етруска земеровка	Suncus etruscus
РАЗРЕД ПРИЛЕПИ	CHIROPTERA
Сем. Подковоноси прилепи	Rhinolophidae
Средиземноморски подковонос	Rhinolophus blasii
Южен подковонос	Rhinolophus euryale
Голям подковонос	Rhinolophus ferrumequinum
Малък подковонос	Rhinolophus hipposideros
Подковонос на Мехели	Rhinolophus mehelyi
Сем. Булдогови прилепи	Molossidae
Булдогов прилеп	Tadarida teniotis
Сем. Гладконоси прилепи	Vespertilionidae
Широкоух прилеп	Barbastella barbastellus
Северен вечерник	Eptesicus nilssoni
Полунощен прилеп	Eptesicus serotinus
Савиево прилепче	Hypsugo savii
Дългокрил прилеп	Miniopterus schreibersi
Алкатоев (бакембардов) нощник	Myotis alcathoe
Златист нощник	Myotis aurescens
Дългоух нощник	Myotis bechsteini
Остроух нощник	Myotis blythi
Нощник на Брандт	Myotis brandti
Дългопръст нощник	Myotis capaccinii
Езерен нощник	Myotis dasycneme
Воден нощник	Myotis daubentoni

Мустакат нощник	<i>Myotis mystacinus</i>
Трицветен нощник	<i>Myotis emarginatus</i>
Голям нощник	<i>Myotis myotis</i>
Нощник на Натерер	<i>Myotis nattereri</i>
Голям вечерник	<i>Nyctalus lasiopterus</i>
Малък вечерник	<i>Nyctalus leisleri</i>
Ръждив вечерник	<i>Nyctalus noctula</i>
Кафяво прилепче	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Малко кафяво прилепче	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Прилеп на Натузий	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Средиземноморско прилепче	<i>Pipistrellus kuhlii</i>
Кафяв дългоух прилеп	<i>Plecotus auritus</i>
Сив дългоух прилеп	<i>Plecotus austriacus</i>
Двухцветен прилеп	<i>Vespertilio murinus</i>
РАЗРЕД ГРИЗАЧИ	RODENTIA
Сем. Сънливци	Gliridae
Мишевиден сънливец	<i>Myomimus roachi</i>
Лешников сънливец	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Сем. Скачащи мишки	Dipodidae
Скачаща (степна) мишка	<i>Sicista subtilis</i>
Сем. Хомяци	Cricetidae
Добруджански (среден) хомяк	<i>Mesocricetus newtoni</i>
Сив (малък) хомяк	<i>Cricetulus migratorius</i>
Обикновен (голям) хомяк	<i>Cricetus cricetus</i>
РАЗРЕД ХИЩНИЦИ	CARNIVORA
Сем. Мечки	Ursidae
Кафява мечка	<i>Ursus arctos</i> (*)
Сем. Порови	Mustelidae
Видра	<i>Lutra lutra</i> (*)
Златка	<i>Martes martes</i>
Невестулка	<i>Mustela nivalis</i>
Степен пор	<i>Mustela eversmanni</i>
Пъстър пор	<i>Vormela peregusna</i>
Сем. Котки	Felidae

Рис	Felis lynx (*)
Европейска дива котка	Felis silvestris
Сем. Същински тюлени	Phocidae
Тюлен монах	Monachus monachus (*)
РАЗРЕД ЧИФТОКОПИТНИ	ARTIODACTYLA
Сем. Кухороги	Bovidae
Дива коза	Rupicapra rupicapra (*)
РАЗРЕД КИТОПОДОБНИ	CETACEA
Сем. Морски свине	Phocoenidae
Муткур (морска свиня)	Phocoena phocoena
Сем. Делфини	Delphinidae
Делфин	Delphinus delphis (*)
Афала	Tursiops truncatus (*)
ПТИЦИ	AVES
РАЗРЕД ГМУРКАЧОПОДОБНИ	GAVIIFORMES
Сем. Гмуркачови	Gaviidae
Червеногуш гмуркач	Gavia stellata
Черногуш гмуркач	Gavia arctica
Черноклюн гмуркач	Gavia immer
РАЗРЕД ГМУРЕЦОПОДОБНИ	PODICIPEDIFORMES
Сем. Гмурцеви	Podicipedidae
Ушат гмурец	Podiceps auritus
Голям гмурец	Podiceps cristatus
Червеноврат гмурец	Podiceps grisegena
Черноврат гмурец	Podiceps nigricollis
Малък гмурец	Tachybaptus ruficollis
РАЗРЕД БУРЕВЕСТНИКОПОДОБНИ	PROCELLARIIFORMES
Сем. Буревестникови	Procellariidae
Жълтоклюн буревестник	Calonectris /Procellaria/ diomedea
Обикновен буревестник	Puffinus yelkouan
РАЗРЕД ПЕЛИКАНОПОДОБНИ	PELECANIFORMES
Сем. Корморани	Phalacrocoracidae
Среден корморан	Phalacrocorax aristotelis
Малък корморан	Phalacrocorax pygmeus (*)

Сем. Пеликани	Pelecanidae
Къдроглав пеликан	Pelecanus crispus (*)
Розов пеликан	Pelecanus onocrotalus
Сем. Рибоядови	Sulidae
Бял рибояд	Morus bassanus
РАЗРЕД ЩЪРКЕЛОПОДОБНИ	CICONIIFORMES
Сем. Чаплови	Ardeidae
Гривеста чапла	Ardeola ralloides
Ръждива чапла	Ardea purpurea
Сива чапла	Ardea cinerea
Голям воден бик	Botaurus stellaris
Биволска чапла	Bubulcus ibis
Голяма бяла чапла	Egretta alba
Малка бяла чапла	Egretta garzetta
Малък воден бик	Ixobrychus minutus
Нощна чапла	Nycticorax nycticorax
Сем. Щъркелови	Ciconiidae
Бял щъркел	Ciconia ciconia
Черен щъркел	Ciconia nigra
Сем. Ибисови	Threskiornithidae
Бяла лопатарка	Platalea leucorodia
Блестящ ибис	Plegadis falcinellus
Сем. Фламингови	Phoenicopteridae
Розово фламинго	Phoenicopus ruber
РАЗРЕД ГЪСКОПОДОБНИ	ANSERIFORMES
Сем. Патицови	Anatidae
Сърпокрила патица	Anas falcata
Сива патица	Anas strepera
Малка белочела гъска	Anser erythropus
Посевна гъска	Anser fabalis
Сива гъска	Anser anser
Снежна гъска	Anser caerulescens
Белоока потапница	Aythya nyroca
Кафявоглава потапница	Aythya ferina
Планинска потапница	Aythya marila
Червеногуша гъска	Branta ruficollis
Звънарка	Bucephala clangula
Ледена потапница	Clangula hyemalis
Тундров лебед	Cygnus bewickii
Ням лебед	Cygnus olor
Поен лебед	Cygnus cygnus
Мраморна патица	Marmaronetta angustirostris
Кадифена потапница	Melanitta fusca

Траурна потапница	Melanitta nigra
Малък нирец	Mergus albellus
Голям нирец	Mergus merganser
Среден нирец	Mergus serrator
Червеноклюна потапница	Netta rufina
Тръноопашата потапница	Oxyura leucocephala
Обикновена гага	Somateria mollissima
Ръждив ангъч	Tadorna ferruginea (*)
Бял ангъч	Tadorna tadorna
РАЗРЕД СОКОЛОПОДОБНИ	FALCONIFORMES
Сем. Орли рибари	Pandionidae
Орел рибар	Pandion haliaetus (*)
Сем. Ястребови	Accipitridae
Късопръст ястреб	Accipiter brevipes
Голям ястреб	Accipiter gentilis
Малък ястреб	Accipiter nisus
Черен лешояд	Aegyptius monachus (*)
Скален орел	Aquila chrysaetos
Голям креслив орел	Aquila clanga
Кръстат (царски) орел	Aquila heliaca
Малък креслив орел	Aquila pomarina
Степен орел	Aquila rapax
Обикновен мишелов	Buteo buteo
Северен мишелов	Buteo lagopus
Белоопашат мишелов	Buteo rufinus
Орел змияр	Circaetus gallicus
Тръстиков блатар	Circus aeruginosus
Полски блатар	Circus cyaneus
Степен блатар	Circus macrourus
Ливаден блатар	Circus pygargus
Пепелява каня	Elanus caeruleus
Брадат лешояд	Gypaetus barbatus (*)
Белоглав лешояд	Gyps fulvus (*)
Белоопашат морски орел	Haliaeetus albicilla (*)
Ястребов орел	Hieraaetus fasciatus
Малък орел	Hieraaetus pennatus
Черна каня	Milvus migrans
Червена каня	Milvus milvus
Египетски лешояд	Neophron percnopterus
Осояд	Pernis apivorus
Сем. Соколови	Falconidae
Далматински сокол	Falco biarmicus (*)
Ловен сокол	Falco cherrug (*)
Малък сокол	Falco columbarius
Средиземноморски сокол	Falco eleonora
Белошипа ветрушка	Falco naumanni
Сокол скитник	Falco peregrinus (*)
Орко	Falco subbuteo
Черношипа ветрушка (Керкенец)	Falco tinnunculus
Вечерна ветрушка	Falco vespertinus
РАЗРЕД КОКОШОПОДОБНИ	GALLIFORMES
Сем. Фазанови	Phasianidae
Лещарка	Bonasa bonasia
РАЗРЕД ЖЕРАВОПОДОБНИ	GRUIFORMES
Сем. Жеравови	Gruidae
Момин жерав	Anthropoides virgo
Сив жерав	Grus grus
Сем. Дърдавцови	Rallidae
Ливаден дърдавец	Crex crex (*)
Зеленоножка	Gallinula chloropus
Голяма пъструшка	Porzana porzana
Средна пъструшка	Porzana parva
Малка пъструшка	Porzana pusilla
Воден дърдавец	Rallus aquaticus
Сем. Дроплови	Otididae
Дропла	Otis tarda
Стрепет	Tetrax tetrax
РАЗРЕД ДЪЖДОСВИРЦОПОДОБНИ	CHARADRIIFORMES
Сем. Туриликови	Burhinidae
Турилик	Burhinus oedicephalus
Сем. Дъждосвирцови	Charadriidae

Каменообръщач	<i>Arenaria interpres</i>
Морски дъждосвирец	<i>Charadrius alexandrinus</i>
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>
Пясъчен дъждосвирец	<i>Charadrius hiaticula</i>
Планински дъждосвирец	<i>Eudromias morinellus</i>
Шипокрила калугерица	<i>Haplopterus spinosus</i>
Златистопер дъждосвирец	<i>Pluvialis apricaria</i>
Сребристорпер дъждосвирец	<i>Pluvialis squatarola</i>
Обикновена калугерица	<i>Vanellus vanellus</i>
Белоопашата калугерица	<i>Vanellus leucurus</i>
Сем. Стридоядови	<i>Haematopidae</i>
Стридояд	<i>Haematopus ostralegus</i>
Сем. Бекасови	<i>Scolopacidae</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>
Трипръст брегобегач	<i>Calidris alba</i>
Тъмногръд брегобегач	<i>Calidris alpina</i>
Голям брегобегач	<i>Calidris canutus</i>
Кривоклюн брегобегач	<i>Calidris ferruginea</i>
Малък брегобегач	<i>Calidris minuta</i>
Сив брегобегач	<i>Calidris temminckii</i>
Голяма бекасица	<i>Gallinago media</i>
Плоскоклюн блатобегач	<i>Limicola falcinellus</i>
Черноопашат крайбрежен бекас	<i>Limosa limosa</i>
Пъстроопашат крайбрежен бекас	<i>Limosa lapponica</i>
Малка бекасица	<i>Lymnocyptes minimus</i>
Голям свирец	<i>Numenius arquata</i>
Малък свирец	<i>Numenius phaeopus</i>
Тъноклюн свирец	<i>Numenius tenuirostris</i>
Бойник	<i>Philomachus pugnax</i>
Голям червеноног водобегач	<i>Tringa erythropus</i>
Малък горски водобегач	<i>Tringa glareola</i>
Голям зеленоног водобегач	<i>Tringa nebularia</i>
Голям горски водобегач	<i>Tringa ochropus</i>
Малък зеленоног водобегач	<i>Tringa stagnatilis</i>
Малък червеноног водобегач	<i>Tringa totanus</i>
Жълтокрак брегобегач	<i>Xenus cinereus</i>
Сем. Саблеклюнови	<i>Recurvirostridae</i>
Кокилобегач	<i>Himantopus himantopus</i>
Саблеклюн	<i>Recurvirostra avosetta</i>
Сем. Листоногови	<i>Phalaropodidae</i>
Тъноклюн листоног	<i>Phalaropus lobatus</i>
Плоскоклюн листоног	<i>Phalaropus fulicarius</i>
Сем. Огърличникови	<i>Glareolidae</i>
Кафявокрил огърличник	<i>Glareola pratincola</i>
Чернокрил огърличник	<i>Glareola nordmanni</i>
Сем. Чайкови	<i>Lariidae</i>
Белобуза рибарка	<i>Chlidonias hybridus</i>
Белокрила рибарка	<i>Chlidonias leucopterus</i>
Черна рибарка	<i>Chlidonias niger</i>
Дебелоклюна рибарка	<i>Geochelidon nilotica</i>
Чайка буревестница	<i>Larus canus</i>
Малка черногърба чайка	<i>Larus fuscus</i>
Дългоклюна чайка	<i>Larus genei</i>
Голяма черногърба чайка	<i>Larus marinus</i>
Малка черноглава чайка	<i>Larus melanocephalus</i>
Малка чайка	<i>Larus minutus</i>
Речна чайка	<i>Larus ridibundus</i>
Трипръста чайка	<i>Rissa tridactyla</i>
Белочела рибарка	<i>Sterna albifrons</i>
Каспийска рибарка	<i>Sterna caspia</i>
Речна рибарка	<i>Sterna hirundo</i>
Гривеста рибарка	<i>Sterna sandvicensis</i>
Полярна рибарка	<i>Sterna paradisaea</i>
Сем. Морелетникови	<i>Stercorariidae</i>
Голям морелетник	<i>Stercorarius pomarinus</i>
Среден морелетник	<i>Stercorarius parasiticus</i>
РАЗРЕД ГЪЛЪБОПОДОБНИ	<i>COLUMBIFORMES</i>
Сем. Пустинаркови	<i>Pteroclididae</i>
Пухопръста пустинарка	<i>Syrhaptes paradoxus</i>
Сем. Гълъбови	<i>Columbidae</i>
Див скален гълъб	<i>Columba livia livia</i>

Гълъб хралупар	Columba oenas
РАЗРЕД КУКУВИЦОПОДОБНИ	CUCULIFORMES
Сем. Кукувицови	Cuculidae
Качулата кукувица	Clamator glandarius
Обикновена кукувица	Cuculus canorus
РАЗРЕД СОВОПОДОБНИ	STIGIFORMES
Сем. Забулени сови	Tytonidae
Забулена сова	Tyto alba
Сем. Същински сови	Strigidae
Пернатонога кукумявка	Aegolius funereus
Горска ушата сова	Asio otus
Блатна сова	Asio flammeus
Домашна кукумявка	Athene noctua
Бухал	Bubo bubo
Врабчова кукумявка	Glaucidium passerinum
Снежна сова	Nyctea scandiaca
Чухал	Otus scops
Горска улулица	Strix aluco
Уралска улулица	Strix uralensis
Ястребова сова	Surnia ulula
РАЗРЕД КОЗОДОЕПОДОБНИ	CAPRIMULGIFORMES
Сем. Козодоеви	Caprimulgidae
Козодой	Caprimulgus europaeus
РАЗРЕД БЪРЗОЛЕТОПОДОБНИ	APODIFORMES
Сем. Бързолетови	Apodidae
Черен бързолет	Apus apus
Алпийски бързолет	Apus melba
Блед бързолет	Apus pallidus
РАЗРЕД СИНЯВИЦОПОДОБНИ	CORACIIFORMES
Сем. Земеродни рибарчета	Alcedinidae
Земеродно рибарче	Alcedo atthis
Сем. Синявицови	Coraciidae
Синявица	Coracias garrulus
Сем. Пчелоядови	Meropidae
Зелен пчелояд	Merops persicus
Сем. Папунякови	Upopidae
Папуняк	Upupa epops
РАЗРЕД КЪЛВАЧОПОДОБНИ	PICIFORMES
Сем. Кълвачови	Picidae
Черен кълвач	Dryocopus martius
Голям пъстър кълвач	Dendrocopos major
Сирийски пъстър кълвач	Dendrocopos syriacus
Среден пъстър кълвач	Dendrocopos medius
Белогръб кълвач	Dendrocopos leucotos
Малък пъстър кълвач	Dendrocopos minor
Въртошийка	Jynx torquilla
Трипръст кълвач	Picoides tridactylus
Сив кълвач	Picus canus
Зелен кълвач	Picus viridis
РАЗРЕД ВРАБЧОПОДОБНИ	PASSERIFORMES
Сем. Чучулигови	Alaudidae
Полска чучулига	Alauda arvensis
Късопръста чучулига	Calandrella brachydactyla
Сива чучулига	Calandrella rufescens
Балканска чучулига	Eremophila alpestris
Качулата чучулига	Galerida cristata
Горска чучулига	Lullula arborea
Дебелоклюна чучулига	Melanocorypha calandra
Белокрила чучулига	Melanocorypha leucoptera
Сем. Лястовицови	Hirundinidae
Градска лястовица	Delichon urbica
Селска лястовица	Hirundo rustica
Червенокръста лястовица	Hirundo daurica
Скална лястовица	Ptyonoprogne rupestris
Брегова лястовица	Riparia riparia
Сем. Стърчиопашкови	Motacillidae
Полска бърбица	Anthus campestris
Горска бърбица	Anthus trivialis
Ливадна бърбица	Anthus pratensis
Тундрова бърбица	Anthus cervinus
Планинска бърбица	Anthus spinoletta

Лимонена стърчиопашка	<i>Motacilla citreola</i>
Жълта стърчиопашка	<i>Motacilla flava</i>
Планинска стърчиопашка	<i>Motacilla cinerea</i>
Бяла стърчиопашка	<i>Motacilla alba</i>
Сем. Копринаркови	Bombycillidae
Копринарка	<i>Bombycilla garrulus</i>
Сем. Водни косове	Cinclidae
Воден кос	<i>Cinclus cinclus</i>
Сем. Орехчета	Troglodytidae
Орехче	<i>Troglodytes troglodytes</i>
Сем. Завирушкови	Prunellidae
Сивогуша завирушка	<i>Prunella modularis</i>
Пъстрогуша завирушка	<i>Prunella collaris</i>
Сем. Дроздови	Turdidae
Трънковче	<i>Cercotrichas galactotes</i>
Червеногръдка	<i>Erithacus rubecula</i>
Северен славей	<i>Luscinia luscinia</i>
Южен славей	<i>Luscinia megarhynchos</i>
Синьогушка	<i>Luscinia svecica</i>
Пъстър скален дрозд	<i>Monticola saxatilis</i>
Син скален дрозд	<i>Monticola solitarius</i>
Пустинно каменарче	<i>Oenanthe deserti</i>
Скално каменарче	<i>Oenanthe finschii</i>
Испанско каменарче	<i>Oenanthe hispanica</i>
Ориенталско каменарче	<i>Oenanthe isabellina</i>
Черно каменарче	<i>Oenanthe leucura</i>
Сиво каменарче	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Черногърбо каменарче	<i>Oenanthe pleschanka</i>
Домашна червеноопашка	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Градинска червеноопашка	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Ръждивогушо ливадарче	<i>Saxicola rubetra</i>
Черногушо ливадарче	<i>Saxicola torquata</i>
Белогуш дрозд	<i>Turdus torquatus</i>
Кос	<i>Turdus merula</i>
Черногуш дрозд	<i>Turdus ruficollis</i>
Хвойнов дрозд	<i>Turdus pilaris</i>
Поен дрозд	<i>Turdus philomelos</i>
Беловежд дрозд	<i>Turdus iliacus</i>
Имелов дрозд	<i>Turdus viscivorus</i>
Сем. Коприварчеви	Sylviidae
Индийско шаварче	<i>Acrocephalus agricola</i>
Тръстиково шаварче	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>
Градинско шаварче	<i>Acrocephalus dumetorum</i>
Мустакато шаварче	<i>Acrocephalus melanopogon</i>
Водно шаварче	<i>Acrocephalus paludicola</i>
Мочурно шаварче	<i>Acrocephalus palustris</i>
Крайбрежно шаварче	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Блатно шаварче	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Свилено шаварче	<i>Cettia cetti</i>
Пъстроопашато шаварче	<i>Cisticola juncidis</i>
Малък маслинов присмехулник	<i>Hippolais pallida</i>
Голям маслинов присмехулник	<i>Hippolais olivetorum</i>
Градински присмехулник	<i>Hippolais icterina</i>
Полски цвъркач	<i>Locustella naevia</i>
Речен цвъркач	<i>Locustella fluviatilis</i>
Тръстиков цвъркач	<i>Locustella luscinioides</i>
Планински певец	<i>Phylloscopus bonelli</i>
Жълтоглав певец	<i>Phylloscopus proregullus</i>
Буков певец	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
Елов певец	<i>Phylloscopus collybita</i>
Брезов певец	<i>Phylloscopus trochilus</i>
Червеногушо коприварче	<i>Sylvia cantillans</i>
Малко черноглаво коприварче	<i>Sylvia melanocephala</i>
Орфеево коприварче	<i>Sylvia hortensis</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Малко белогушо коприварче	<i>Sylvia curruca</i>
Голямо белогушо коприварче	<i>Sylvia communis</i>
Градинско коприварче	<i>Sylvia borin</i>
Голямо черноглаво коприварче	<i>Sylvia atricapilla</i>
Черногушо коприварче	<i>Sylvia rueppelli</i>
Жълтоглаво кралче	<i>Regulus regulus</i>

Червеноглаво кралче
 Сем. Мухоловкови
 Сива мухоловка
 Червеногуша мухоловка
 Беловрата мухоловка
 Полубеловрата мухоловка
 Жалобна мухоловка
 Сем. Мустакати синигери
 Мустакат синигер
 Сем. Дългоопашати синигери
 Дългоопашат синигер
 Сем. Синигерови
 Лъскавоглав синигер
 Жалобен синигер
 Матовоглав синигер
 Качулат синигер
 Черен синигер
 Син синигер
 Голям синигер
 Сем. Зидаркови
 Горска зидарка
 Скална зидарка
 Сем. Скалолазкови
 Скалолазка
 Сем. Дърволазкови
 Горска дърволазка
 Градинска дърволазка
 Сем. Торбогнезди синигери
 Торбогнезд синигер
 Сем. Авлигови
 Авлига
 Сем. Сврачкови
 Червеногърба сврачка
 Черночела сврачка
 Сива сврачка
 Червеноглава сврачка
 Белочела сврачка
 Сем. Вранови
 Гарван
 Сокерица
 Жълтоклюна гарга
 Сем. Скорцови
 Розов скорец
 Сем. Тъкачови
 Снежна чинка
 Испанско врабче
 Полско врабче
 Скално врабче
 Сем. Чинкови
 Обикновено конопарче
 Щиглец
 Зеленика
 Брезова скатия
 Жълтоклюно конопарче
 Елшова скатия
 Червена чинка
 Черешарка
 Обикновена чинка
 Планинска чинка
 Кръсточовка
 Червенушка
 Диво канарче
 Сем. Овесаркови
 Лапландска овесарка
 Белоглава овесарка
 Жълта овесарка
 Зеленогуша овесарка
 Сивоглава овесарка
 Градинска овесарка
 Белогуша овесарка
 Малка овесарка

Regulus ignicapillus
 Muscicapidae
 Muscivora striata
 Ficedula parva
 Ficedula albicollis
 Ficedula semitorquata
 Ficedula hypoleuca
 Timaliidae
 Panurus biarmicus
 Aegithalidae
 Aegithalos caudatus
 Paridae
 Parus palustris
 Parus lugubris
 Parus montanus
 Parus cristatus
 Parus ater
 Parus caeruleus
 Parus major
 Sittidae
 Sitta europaea
 Sitta neumayer
 Tichodromadidae
 Tichodroma muraria
 Certhiidae
 Certhia familiaris
 Certhia brachydactyla
 Remizidae
 Remiz pendulinus
 Oriolidae
 Oriolus oriolus
 Laniidae
 Lanius collurio
 Lanius minor
 Lanius excubitor
 Lanius senator
 Lanius nubicus
 Corvidae
 Corvus corax
 Nucifraga caryocatactes
 Pyrrhocorax graculus
 Sturnidae
 Sturnus roseus
 Ploceidae
 Montifringilla nivalis
 Passer hispaniolensis
 Passer montanus
 Petronia petronia
 Fringillidae
 Carduelis cannabina
 Carduelis carduelis
 Carduelis chloris
 Carduelis flammea
 Carduelis flavirostris
 Carduelis spinus
 Carpodacus erythrinus
 Coccothraustes coccothraustes
 Fringilla coelebs
 Fringilla montifringilla
 Loxia curvirostra
 Pyrrhula pyrrhula
 Serinus serinus
 Emberizidae
 Calcarius lapponicus
 Emberiza leucocephalos
 Emberiza citrinella
 Emberiza cirlus
 Emberiza cia
 Emberiza hortulana
 Emberiza rustica
 Emberiza pusilla

Тръстикова овесарка	<i>Emberiza schoeniclus</i>
Черноглава овесарка	<i>Emberiza melanocephala</i>
Сива овесарка	<i>Miliaria calandra</i>
Снежна овесарка	<i>Plectrophenax nivalis</i>
ВЛЕЧУГИ	REPTILIA
РАЗРЕД КОСТЕНУРКИ	CHELONIA (TESTUDINES)
Сем. Морски костенурки	Cheloniidae
Зелена морска костенурка	<i>Chelonia mydas</i>
Карета	<i>Caretta caretta</i>
Сем. Сухоземни костенурки	Testudinidae
Шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i>
Шипоопашата костенурка	<i>Testudo hermanni</i> (*)
Сем. Блатни костенурки	Emydidae
Обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i>
Южна блатна костенурка	<i>Mauremys rivulata</i> (<i>Mauremys caspica rivulata</i>)
РАЗРЕД ГУЩЕРИ	LACERTILIA (SAURIA)
Сем. Сцинкови гущери	Scincidae
Късокрак гущер	<i>Ablepharus kitaibeli</i>
Сем. Гущери	Lacertidae
Ливаден гущер	<i>Lacerta agilis</i>
Ивичест гущер	<i>Lacerta trilineata</i>
Зелен гущер	<i>Lacerta viridis</i>
Живороден гущер	<i>Lacerta vivipara</i> (<i>Zootoca vivipara</i>)
Змиеок гущер	<i>Ophisops elegans</i>
Македонски гущер	<i>Podarcis erhardii</i>
Стенен гущер	<i>Podarcis muralis</i>
Кримски гущер	<i>Podarcis taurica</i>
Сем. Гекони	Gekkonidae
Нощен гущер (гекон)	<i>Cyrtopodion kotschyi</i> (<i>Gymnodactylus kotschyi</i>)
Сем. Слепоци	Anguidae
Слепок	<i>Anguis fragilis</i>
Жълтокореман гущер	<i>Ophisaurus apodus</i>
РАЗРЕД ЗМИИ	OPHIDIA
Сем. Червейници	Typhlopidae
Змия червейница	<i>Typhlops vermicularis</i>
Сем. Бои	Boidae
Змия пясъчница	<i>Eryx jaculus</i>
Сем. Смокове	Colubridae
Тънък стрелец	<i>Coluber najadum</i> (<i>Platyceps najadum</i>)
Смок-стрелец (Синурник)	<i>Coluber caspius</i> (<i>Coluber jugularis caspius</i>)
Черноврата стрелушка	<i>Coluber rubriceps</i> (<i>Platyceps collaris</i>) (*)
Медянка	<i>Coronella austriaca</i>
Леопардов смок	<i>Elaphe situla</i> (<i>Zamenis situla</i>) (*)
Ивичест смок	<i>Elaphe quatuorlineata</i>
Пъстър смок	<i>Elaphe sauromates</i>
Смок мишкар	<i>Elaphe longissima</i> (<i>Zamenis longissima</i>)
Вдлъбнаточел смок	<i>Malpolon monspessulanus</i>
Сива водна змия	<i>Natrix tessellata</i>
Котешка змия	<i>Telescopus fallax</i>
Сем. Отровници	Viperidae
Пепелянка	<i>Vipera ammodytes</i>
Остромуцунеста усойница	<i>Vipera ursinii</i>
ЗЕМНОВОДНИ	AMPHIBIA
РАЗРЕД ОПАШАТИ	CAUDATA
Сем. Саламандрови	Salamandridae
Дъждовник	<i>Salamandra salamandra</i>
Алпийски тритон	<i>Triturus alpestris</i>
Гребенест тритон	<i>Triturus cristatus</i>
Италиански тритон	<i>Triturus carnifex</i> (<i>Triturus cristatus carnifex</i>)
Добруджански тритон	<i>Triturus dobrogicus</i>
Голям гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i> (<i>Triturus cristatus karelinii</i>)
Обикновен (малък) тритон	<i>Triturus vulgaris</i>
РАЗРЕД БЕЗОПАШАТИ	ANURA
Сем. Крастави жаби	Bufo
Зелена крастава жаба	<i>Bufo viridis</i>
Кафява крастава жаба	<i>Bufo bufo</i>
Сем. Кръглоезичести жаби	Discoglossidae
Червенкоремна бумка	<i>Bombina bombina</i>
Жълтокоремна бумка	<i>Bombina variegata</i>
Сем. Жаби дървесници	Hylidae
Жаба дървесница	<i>Hyla arborea</i>

Сем. Чесновници
Обикновена чесновница
Балканска чесновница
Сем. Водни жаби
Гръцка дългокрака жаба
РИБИ
РАЗРЕД ЕСЕТРОПОДОБНИ
Шип
Немска есетра
РАЗРЕД КОСТУРОПОДОБНИ
Сем. Костурови
Високотел бибан
2. БЕЗГРЪБНАЧНИ
ТИП ЧЛЕНЕСТОНОГИ
КЛАС НАСЕКОМИ
РАЗРЕД ВОДНИ КОНЧЕТА
Сем. Гомфиди
Офигомфус
Сем. Кордулегастриди

Кордулегастер
Сем. Кобилички, либелулиди
Леукориния
РАЗРЕД ПРАВОКРИПИ
Сем. Обикновени дългопипални скакалци
Малка сага
Сем. Катантопиди
Одонтоподизма
Обикновен паракалоптенус
РАЗРЕД ТВЪРДОКРИПИ
Сем. Бръмбари бегачи
Карабус
Карабус
Бръмбар рогач
Алпийска розалия
Сем. Листороги, торни бръмбари
Осмодерма
Сем. Сечковци
Обикновен сечко
РАЗРЕД ПЕПЕРУДИ

Аполон червен
Черен аполон
Зеринция
Сем. Белянки
Лептидеа
Балканска жълтушка
Жълтушка
Сем. Синевки
Лицена
Полиоматус
Гигантска синевка
Макулинеа
Сем. Многоцветници
Родопска кадийанка
Сатирче
Апатура
Хидриас
Лофигна
Бяло-в
Сем. Лазиокампиди
Торбогнезднаца
Сем. Педомерки
Лигниоптера
Сем. Вечерници
Прозерпина

Розово нощно пауново око
РАЗРЕД ЦИПОКРИПИ

Pelobatidae
Pelobates fuscus
Pelobates syriacus balcanicus
Ranidae
Rana graeca
PISCES
ACIPENSERIFORMES
Acipenser nudiventris
Acipenser sturio
PERCIFORMES
Percidae
Gymnocephalus baloni
2. INVERTEBRATES
ARTHRODOPA
INSECTA
ODONATA
Gomphidae
Ophiogomphus cecilia
Cordulegastridae

Cordulegaster heros
Libellulidae
Leucorrhinia pectoralis
ORTHOPTERA
Tettigoniidae
Saga pedo
Catantopidae
Odontopodisma rubripes
Paracaloptenus caloptenoides
COLEOPTERA
Carabidae
Carabus hungaricus
Carabus variolosus
Lucanus cervus
Rosalia alpina
Scarabaeidae
Osmoderma eremita
Cerambycidae
Cerambyx cerdo
LEPIDOPTERA
Papilionidae
Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Zerynthia polyxena
Pieridae
Leptidea morsei
Colias balcanica
Colias myrmidone
Lycaenidae
Lycaena dispar
Polyommatus eroides
Maculinea arion
Maculinea nausithous
Nymphalidae
Erebia rhodopensis
Coenonympha oedipus
Apatura metis
Hypodryas maturna (Euphydryas maturna)
Lophinga achine
Nymphalis vaualbum
Lasiocampidae
Eriogaster catax
Geometriade
Lignyopectera fumidaria
Sphingidae
Psosepinus proserpina
Noctuidae
Dioszeghyana schmidtii
Saturniidae
Perisomena caesigema
HYMENOPTERA

Сем. Мравки	Formicidae
Червена горска мравка	Formica rufa
ТИП МЕКОТЕЛИ	MOLLUSCA
КЛАС ОХЛЮВИ	GASTROPODA
РАЗРЕД ДРЕВНИ ГАСТРОПОДИ	ARCHAEOGASTROPODA
Сем. Неритиди	Neritidae
Ивичест теодоксус	Theodoxus transversalis
РАЗРЕД ВОДНИ БЕЛОДРОБНИ ОХЛЮВИ	BASOMMATOPHORA
Сем. Планорбиди	Planorbidae
Анизус	Anisus vorticulus
КЛАС МИДИ	BIVALVIA
Сем. Бисерни миди	Unionoidea
Бисерна мида	Unio crassus
3. РАСТЕНИЯ	PLANTES
ОТДЕЛ ПЛАУНООБРАЗНИ	LICOPODIOPHYTA
Сем. Шилолистни	Isoetaceae
Езерен шилолист	Isoetes lacustris
Сем. Плаунови	Lycopodiaceae
Алпийски дифазиаструм	Diphasiastrum alpinum
Сплескан дифазиаструм	Diphasiastrum complanatum
Блатна лycopодиела	Lycopodiella inundata (Lepidotis inundata)
ОТДЕЛ ПАПРАТОВИДНИ	POLYPODIOPHYTA (PTERIDOPHYTA)
Сем. Адантови	Adiantaceae
Венерин косъм	Adiantum capillus-veneris
Сем. Изтравничеви	Aspleniaceae
Клиновидно изтравниче	Asplenium cuneifolium
Люспесто изтравниче	Asplenium lepidum
Сем. Скритолинейникови	Cryptogrammeae
Къдрав скритолинейник	Cryptogramma crispa
Сем. Дриоптерисови	Dryopteridaceae
Алпийска крехка папрат	Cystopteris alpina
Вилариев дриоптерис	Dryopteris villarii
Сем. Разковничеви	Marsileaceae
Четирилистно разковниче	Marsilea quadrifolia
Сем. Змийскоезикови	Ophioglossaceae
Лайкова лунна папрат	Botrychium matricariifolium
Сем. Царскопапратови	Osmundaceae
Царска папрат	Osmunda regalis
Сем. Многоножкови	Polypodiaceae
Камбрийска сладка папрат	Polypodium cambricum (P. australe)
Сем. Лейкови	Salviniaceae
Плаваща лейка	Salvinia natans
Сем. Синоптеридови	Sinopteridaceae
Персийски крайспорник	Cheilanthes persica
Сем. Телиптеридови	Thelypteridaceae
Блатен телиптерис	Thelypteris palustris
ОТДЕЛ ГОЛОСЕМЕНИ	PINOPHYTA
Сем. Кипарисови	Cupressaceae
Дървовидна хвойна	Juniperus excelsa
Казашка хвойна	Juniperus sabina
Сем. Ефедрови	Ephedraceae
Катерлива ефедрa	Ephedra campylopoda
Обикновена ефедрa	Ephedra distachya
Сем. Борови	Pinaceae
Калабрийски бор	Pinus brutia
Сем. Тисови	Taxaceae
Обикновен тис	Taxus baccata
ОТДЕЛ ПОКРИТОСЕМЕНИ	MAGNOLIOPHYTA (ANGIOSPERMAE)
Сем. Страшникови	Acanthaceae
Бодлив страшник	Acanthus spinosus
Сем. Кленови	Aceraceae
Визианов клен	Acer heldreichii ssp. visianii
Сем. Лаваницови	Alismataceae
Парнасиева калдезия	Caldesia parnasifolia
Сем. Кокичеви	Amaryllidaceae
Елвезиево кокиче	Galanthus elwesii
Снежно кокиче	Galanthus nivalis
Пясъчна лилия	Pancreatium maritimum
Сем. Сенникоцветни	Apiaceae (Umbeliferae)
Възлоцветна целина	Apium nodiflorum
Пълзяща целина	Apium repens

Крайбрежен астродаукус	<i>Astrodaucus littoralis</i>
Буниум	<i>Bunium ferulaceum</i>
Дълголистна урока	<i>Bupleurum longifolium</i>
Лютиковидна урока	<i>Bupleurum ranunculoides</i>
Алпийски кахрис	<i>Cachrys alpina</i>
Отровна цикута	<i>Cicuta virosa</i>
Приморски ветрогон	<i>Eryngium maritimum</i>
Дланевидолистен ветрогон	<i>Eryngium palmatum</i>
Източна тимянка	<i>Ferula orientalis</i>
Архангеликов лазерпициум	<i>Laserpitium archangelica</i>
Странджански воден морач	<i>Oenanthe tenuifolia</i>
Широколистен опопанакс	<i>Opopanax hironium ssp. bulgaricum</i>
Жлезиствлакнест пашърнак	<i>Pastinaca argyrophylla</i>
Блатна самодивска трева	<i>Peucedanum palustre</i>
Руска самодивска трева	<i>Peucedanum ruthenicum</i>
Австрийски плеуроспермум	<i>Pleurospermum austriacum</i>
Ферулов прангос	<i>Prangos ferulacea</i>
Български порезник	<i>Seseli bulgaricum</i>
Дегенов порезник	<i>Seseli degenii</i>
Теснолистен ручейник	<i>Sium sisarum</i>
Морковидна стефанофия	<i>Stefanoffia daucoides</i>
Синкава триния	<i>Trinia glauca ssp. carniolica</i>
Тургениопсис	<i>Turgeniopsis foeniculacea</i>
Сем. Тойнови	Apocynaceae
Синя тойна	<i>Trachomitum venetum</i>
Сем. Желови	Aquifoliaceae
Обикновен джел	<i>Ilex aquifolium</i>
Колхидски джел	<i>Ilex colchica</i>
Сем. Змиярникови	Araceae
Блатен аир	<i>Acorus calamus</i>
Алпийски змиярник	<i>Arum alpinum</i>
Обикновен дракункулус	<i>Dracunculus vulgaris</i>
Сем. Копитникови	Aristolochiaceae
Кръглолистна вълча ябълка	<i>Aristolochia rotunda</i>
Сем. Сложноцветни	Asteraceae
Урумов равнец	<i>Achillea kotschyi (Achillea urumoffii)</i>
Прилегналовлакнест равнец	<i>Achillea leptophylla</i>
Бледожълт равнец	<i>Achillea ochroleuca</i>
Тракийски равнец	<i>Achillea thracica</i>
Сребристовлакнесто подрумиче	<i>Anthemis argyrophylla</i>
Йорданово подрумиче	<i>Anthemis jordanovii</i>
Оранжево подрумиче	<i>Anthemis gaudium-solis</i>
Едрокошничесто подрумиче	<i>Anthemis macrantha</i>
Рилско подрумиче	<i>Anthemis orbelica</i>
Борисово подрумиче	<i>Anthemis regis-borisii</i>
Влакнесто подрумиче	<i>Anthemis rumelica</i>
Иваново подрумиче	<i>Anthemis sancti-johannis</i>
Стрибърново подрумиче	<i>Anthemis stribnyi</i>
Плосколюспесто подрумиче	<i>Anthemis virescens</i>
Храстовиден пелин	<i>Artemisia chamaemelifolia</i>
Тъмнолюспест пелин	<i>Artemisia eriantha</i>
Тънкожилест пелин	<i>Artemisia lerchiana</i>
Светлолюспест пелин	<i>Artemisia pedemontana</i>
Родопски магарешки бодил	<i>Carduus rhodopaeus (C. adpressus ssp. rhodopaeus)</i>
Тракийски магарешки бодил	<i>Carduus thracicus</i>
Ахтарова метличина	<i>Centaurea achtarovii</i>
Пясъчна метличина	<i>Centaurea arenaria</i>
Тъмнопурпурна метличина	<i>Centaurea atropurpurea</i>
Волска метличина	<i>Centaurea bovina</i>
Нежна метличина	<i>Centaurea gracilentia</i>
Имануелова метличина	<i>Centaurea immanuelis-loewii</i>
Дребна метличина	<i>Centaurea inermis</i>
Янкева метличина	<i>Centaurea jankae</i>
Кернерова метличина	<i>Centaurea kernerana</i>
Пиринска метличина	<i>Centaurea mannagetae ssp. pirinica</i>
Маршалова метличина	<i>Centaurea marshaliana</i>
Черна метличина	<i>Centaurea nigrescens</i>
Парилска метличина	<i>Centaurea parilica</i>
Пихлерова метличина	<i>Centaurea pichleri</i>
Лъжливопазвена метличина	<i>Centaurea pseudoaxillaris</i>
Румелийска метличина	<i>Centaurea rumelica</i>

Скална метличина	<i>Centaurea rupestris</i>
Вагеницова метличина	<i>Centaurea wagenitziana</i>
Урумов кривец	<i>Chondrilla urumoffii</i>
Българска паламида	<i>Cirsium bulgaricum</i>
Панчичева цицербита	<i>Cicerbita pancicii</i>
Крилатолистна цицербита	<i>Cicerbita plumieri</i>
Стоянова паламида	<i>Cirsium stojanovii</i>
Битинска дрипавка	<i>Crepis bithynica</i>
Шахтова дрипавка	<i>Crepis schachtii</i>
Стоянова дрипавка	<i>Crepis stojanovii</i>
Леплива дитрихия (лепкав оман)	<i>Dittrichia viscosa</i> (<i>Inula viscosa</i>)
Вихренска зллетница	<i>Erigeron vichrensis</i>
Планински жълт смил	<i>Helichrysum plicatum</i>
Белоградчишка рунянка	<i>Hieracium belogradcense</i>
Елиптнолистен оман	<i>Inula spiraeifolia</i>
Ледебуров миск	<i>Jurinea ledebourii</i>
Бодлив миск	<i>Jurinea tzar-ferdinandii</i>
Татарска салата	<i>Lactuca tatarica</i>
Еделвайс	<i>Leontopodium alpinum</i>
Клинолистен див тютюн	<i>Ligularia glauca</i>
Сибирски див тютюн	<i>Ligularia sibirica</i>
Дългободилест онопордум	<i>Onopordon bracteatum</i>
Морски отантус	<i>Otanthus maritimus</i>
Бодлив паленис	<i>Pallenis spinosa</i>
Пиринска чобанка	<i>Petasites kablikianus</i>
Горчивчева рейхардия	<i>Reichardia picroides</i>
Безцветна саурсуреа	<i>Saussurea discolor</i>
Дребноцветен кокеш	<i>Scorzonera parviflora</i>
Субалпийски спорех	<i>Senecio subalpinus</i>
Български сърпец	<i>Serratula bulgarica</i>
Блатен спорех	<i>Sonchus palustris</i>
Вълнеста козя брада	<i>Tragopogon floccosus</i>
Стрибърнова козя брада	<i>Tragopogon stribnyi</i>
Пикровиден уроспермум	<i>Urospermum picroides</i>
Сем. Киселтърнови	<i>Berberidaceae</i>
Епимедиум	<i>Epimedium pubigerum</i>
Сем. Грапаволистни	<i>Boraginaceae</i>
Йорданова айважива	<i>Alkanna jordanovii</i>
Стрибърнова айважива	<i>Alkanna stribnyi</i>
Синя айважива	<i>Alkanna tinctoria</i>
Давидово винче	<i>Anchusa davidovii</i>
Гмелиново винче	<i>Anchusa gmelinii</i>
Македонско винче	<i>Anchusa macedonica</i>
Дългостълбчесто винче	<i>Anchusa stylosa</i>
Веленовскиевото винче	<i>Anchusa velenovskyi</i>
Сибирска аргузия	<i>Argusia sibirica</i>
Жлезиста белоочица	<i>Buglossoides glandulosa</i>
Гололистна наумка	<i>Cynoglossum germanicum</i>
Кръгла наумка	<i>Cynoglossum rotatum</i>
Червено усойниче	<i>Echium russicum</i>
Родопско омразниче	<i>Onosma rhodopaea</i>
Сем. Кръстоцветни	<i>Brassicaceae</i> (<i>Cruciferae</i>)
Арабска етионема	<i>Aethionema arabicum</i>
Борзеанов игловръх	<i>Alyssum borzaeanum</i>
Пирински игловръх	<i>Alyssum cuneifolium</i> ssp. <i>pirinicum</i>
Орбелийски игловръх	<i>Alyssum orbelicum</i>
Стрибърнов игловръх	<i>Alyssum stribnyi</i>
Хълмова гъшарка	<i>Arabis collina</i>
Пиринска гъшарка	<i>Arabis ferdinandi-coburgii</i>
Скална гъшарка	<i>Arabis nova</i>
Грациозна аубриета	<i>Aubrieta gracilis</i> ssp. <i>Scardica</i>
Черноморска ауриния	<i>Aurinia uechtritiziana</i> (<i>Lepidotrichum uechtritizianum</i>)
Пиринско зеле	<i>Brassica nivalis</i> ssp. <i>jordanoffii</i>
Тракийска овчарска торбичка	<i>Capsella thracica</i>
Дребноцветна горва	<i>Cardamine parviflora</i>
Пензешова горва	<i>Cardamine penzesii</i>
Татарско диво зеле	<i>Crambe tatarica</i>
Балканска рупа	<i>Draba korabensis</i>
Качулата боянка	<i>Erysimum comatum</i>
Четириръбеста боянка	<i>Erysimum quadrangulum</i> (<i>Syrenia cana</i> auct.)
Алиботушка боянка	<i>Erysimum slavjankaе</i>

Горски вечерник	<i>Hesperis sylvestris</i>
Балкански вечерник	<i>Hesperis theophrasti</i>
Полегнал многосеменник	<i>Hymenolobus procumbens</i> (<i>Hornungia procumbens</i>)
Скален иберис	<i>Iberis saxatilis</i>
Ъглолистна малколмия	<i>Malcolmia orsiniana</i> ssp. <i>angulifolia</i>
Сръбска малколмия	<i>Malcolmia serbica</i>
Дребна марезия	<i>Maresia nana</i>
Ароматна матиола	<i>Matthiola odoratissima</i>
Алпийско притцелаго	<i>Pritzelago alpina</i> ssp. <i>brevicaulis</i> (<i>Hutchinsia alpina</i>)
Дьорфлерова шиверекия	<i>Schivereckia doerfleri</i>
Изменчива мъдрица	<i>Sisymbrium polymorphum</i>
Водна шилолистка	<i>Subularia aquatica</i>
Сем. Дренчеви	Callitrichaceae
Крайморско дренче	Callitrichae brutia
Сем. Камбанкови	Campanulaceae
Евксинска камбанка	<i>Campanula euxina</i>
Йорданова камбанка	<i>Campanula jordanovii</i>
Вълнеста камбанка	<i>Campanula lanata</i>
Широколистна камбанка	<i>Campanula latifolia</i>
Орфанийска камбанка	<i>Campanula orphanidea</i> (<i>Petkovia orphanidea</i>)
Трансилванска камбанка	<i>Campanula transsilvanica</i>
Променливоцветна камбанка	<i>Campanula versicolor</i>
Сръбски едрайант	<i>Edraianthus serbicus</i>
Българско вятърче	<i>Jasone bulgarica</i>
Румелийски трахелиум	<i>Trachelium rumelianum</i> (<i>T. jacquinii</i>)
Сем. Капаридови	Capparidaceae
Сераделовидно клеоме	<i>Cleome ornithopodioides</i>
Сем. Бъзови	Caprifoliaceae
Дебърски бъз	<i>Sambucus deborensis</i>
Сем. Карамфилови	Caryophyllaceae
Ресничеста песьчарка	<i>Arenaria ciliata</i>
Критска песьчарка	<i>Arenaria cretica</i>
Азиатска песьчарка	<i>Arenaria gypsophylloides</i>
Пиринска песьчарка	<i>Arenaria pirinica</i>
Родопска песьчарка	<i>Arenaria rhodopaea</i>
Твърдолистна песьчарка	<i>Arenaria rigida</i>
Картузиански карамфил	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Унгарски карамфил	<i>Dianthus kladovanus</i> (<i>D. pontederiae</i> ssp. <i>kladovanus</i>)
Дреновски карамфил	<i>Dianthus drenowskyanus</i>
Картъловиден карамфил	<i>Dianthus nardiformis</i>
Бledoцветен карамфил	<i>Dianthus pallidiflorus</i>
Стрибърнов карамфил	<i>Dianthus stribrnyi</i>
Урумов карамфил	<i>Dianthus urumoffii</i>
Текирска мишорка	<i>Gypsophylla tekirae</i>
Тройновилужна мишорка	<i>Gypsophylla trichotoma</i>
Делянова мишовка	<i>Minuartia diljanae</i>
Румелийска мишовка	<i>Minuartia rumelica</i>
Стойнова мишовка	<i>Minuartia stojanovii</i>
Янкева кутявка	<i>Moehringia jankae</i>
Алпийска мантийка	<i>Petrorhagia alpina</i>
Тесалска мантийка	<i>Petrorhagia thessala</i>
Странджанско сапунче	<i>Saponaria stranjensis</i>
Алпийско плюскавиче	<i>Silene alpina</i>
Калиакренско плюскавиче	<i>Silene caliacrae</i>
Критско плюскавиче	<i>Silene cretica</i>
Черноморско плюскавиче	<i>Silene euxina</i>
Гръцко плюскавиче	<i>Silene graeca</i>
Лидиево плюскавиче	<i>Silene lydia</i>
Велчево плюскавиче	<i>Silene velcevii</i>
Сем. Лободови	Chenopodiaceae
Влакнеста басия	<i>Bassia hirsuta</i>
Обикновено халимионе	<i>Halimione pedunculata</i>
Тученичево халимионе	<i>Halimione portulacoides</i>
Петросимония	<i>Petrosimonia brachiata</i>
Разнолистна суета	<i>Sueda heterophylla</i>
Сем. Лавданови	Cistaceae
Тамянка	<i>Cistus salvifolius</i>
Сем. Поветицови	Convolvulaceae
Дребно чадърче	<i>Calystegia soldanella</i>
Нежна поветица	<i>Convolvulus althaeoides</i> (<i>C. elegantissimum</i>)
Парнаска поветица	<i>Convolvulus boissieri</i> ssp. <i>parnassicus</i> (<i>C. compactus</i>)

Зюндерманова поветица	<i>Convolvulus boissieri</i> ssp. <i>suendermannii</i> (<i>C. suendermannii</i>)
Копринестовлакнеста поветица	<i>Convolvulus holosericeus</i>
Теснолистна поветица	<i>Convolvulus lineatus</i>
Персийска поветица	<i>Convolvulus persicus</i>
Критска креса	<i>Cressa cretica</i>
Сем. Дебелецови	Crassulaceae
Дебелolist	<i>Crassula tillaea</i>
Розов златовръх	<i>Rhodiola rosea</i>
Костова тлъстига	<i>Sedum kostovi</i>
Магеланска тлъстига	<i>Sedum magellense</i>
Стефчова тлъстига	<i>Sedum stefco</i>
Черноколева тлъстига	<i>Sedum tschernokolevii</i>
Цоликоферова тлъстига	<i>Sedum zollikoferi</i>
Четинест дебелец	<i>Sempervivum ciliosum</i>
Сем. Острицови	Cyperaceae
Карниолска блатница	<i>Eleocharis carniolica</i>
Сем. Лугачкови	Dipsacaceae
Византийско червеноглавче	<i>Knautia byzantina</i>
Динарско червеноглавче	<i>Knautia dinarica</i>
Сем. Росянкoви	Droseraceae
Жлезиста алдрованда	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>
Кръглолистна росянка	<i>Drosera rotundifolia</i>
Сем. Миризливовърбови	Elaeagnaceae
Облепиха	<i>Hippophae rhamnoides</i>
Сем. Наводникови	Elatinaceae
Прешленолистен наводник	<i>Elatine alsinastrum</i>
Тритичинков наводник	<i>Elatine triandra</i>
Сем. Емпетрови	Empetraceae
Черен емпетрум	<i>Empetrum nigrum</i>
Сем. Пиренови	Ericaceae
Гола кумарка	<i>Arbutus andrachne</i>
Жлезиста кумарка	<i>Arbutus unedo</i>
Калуна	<i>Calluna vulgaris</i>
Пирен	<i>Erica arborea</i>
Миртолистна зеленика	<i>Rhododendron myrtifolium</i>
Странджанска зеленика	<i>Rhododendron ponticum</i>
Кавказка боровинка	<i>Vaccinium arctostaphylos</i>
Сем. Млечкови	Euphorbiaceae
Алепска млечка	<i>Euphorbia alepica</i>
Лъскаволистна млечка	<i>Euphorbia lucida</i>
Пясъчна млечка	<i>Euphorbia peplis</i>
Сем. Бобoви	Fabaceae (Leguminosae)
Златна раменка	<i>Anthyllis aurea</i>
Айтоски клин	<i>Astracantha aitosisensis</i>
Тракийски клин	<i>Astracantha thracica</i> (<i>Astragalus thracicus</i>)
Алпийско сграбиче	<i>Astragalus alopecurus</i>
Рогчесто сграбиче	<i>Astragalus corniculatus</i>
Вълнестоцветно сграбиче	<i>Astragalus dasyanthus</i>
Безстъблово сграбиче	<i>Astragalus exscapus</i>
Мехуресточашково сграбиче	<i>Astragalus physocalix</i>
Мъхнатоцветно сграбиче	<i>Astragalus pubiflorus</i>
Вилмотиево сграбиче	<i>Astragalus wilmottianus</i>
Карагана	<i>Caragana frutex</i>
Ковачев зановец	<i>Chamaecytisus kovacevii</i>
Нейчев зановец	<i>Chamaecytisus neicheffii</i>
Регенсбургски зановец	<i>Chamaecytisus ratisbonensis</i>
Цариградски нахут	<i>Cicer montbretii</i>
Немска жълтуга	<i>Genista germanica</i>
Влакнеста жълтуга	<i>Genista pilosa</i>
Гол сладник	<i>Glycyrrhiza glabra</i>
Пълзящ гръмотрън	<i>Ononis repens</i>
Сем. Букови	Fagaceae
Пърнар	<i>Quercus coccifera</i>
Местенски дъб	<i>Quercus mestensis</i>
Тракийски дъб	<i>Quercus thracica</i>
Троянски дъб	<i>Quercus trojana</i>
Сем. Франкениеви	Frankeniaceae
Франкения	<i>Frankenia pulverulenta</i>
Сем. Тинтяови	Gentianaceae
Пронизанолистна блекстония	<i>Blackstonia perfoliata</i>

Крайбрежен червен кантарион	<i>Centaurium littorale</i>
Морски червен кантарион	<i>Centaurium maritimum</i>
Безстъблена тинтява	<i>Gentiana acaulis</i>
Скална тинтява	<i>Gentiana frigida</i>
Жълта тинтява	<i>Gentiana lutea</i>
Петниста тинтява	<i>Gentiana punctata</i>
Истинска горчивка	<i>Gentianella amarella</i>
Къдрава горчивка	<i>Gentianella crispata</i>
Енгадинова горчивка	<i>Gentianella engadinensis</i>
Петниста сверция	<i>NEPConertia punctata</i>
Сем. Здравецови	Geraniaceae
Балканско часовниче	<i>Erodium absinthoides</i>
Осилест здравец	<i>Geranium aristatum</i>
Бохемски здравец	<i>Geranium bohemicum</i>
Едростълбчест здравец	<i>Geranium macrostylum</i>
Блатен здравец	<i>Geranium palustre</i>
Сем. Силиврякови	Gesneriaceae
Родопски силивряк	<i>Haberlea rhodopensis</i>
Сръбска рамонда	<i>Ramonda serbica</i>
Сем. Гологлавчеви	Globulariaceae
Равнинно гологлавче	<i>Globularia trichosantha</i>
Сем. Звънникови	Guttiferae
Багрилна звъника	<i>Hypericum androsaemum</i>
Боасиерова звъника	<i>Hypericum boissieri</i>
Чашковидна звъника	<i>Hypericum calycinum</i>
Четинеста звъника	<i>Hypericum setiferum</i>
Тасоска звъника	<i>Hypericum thasium</i>
Сем. Конскокестенови	Hippocastanaceae
Конски кестен	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Сем. Хипуридови	Hyppuridaceae
Обикновен хипурис	<i>Hippuris vulgaris</i>
Сем. Водянкови	Hydrocharitaceae
Алоевиден стратиотес	<i>Stratiotes aloides</i>
Сем. Перуникови	Iridaceae
Оливиеров минзухар	<i>Crocus olivieri</i>
Томасиниев минзухар	<i>Crocus tommasinianus</i>
Блатно петльово перо	<i>Gladiolus palustris</i>
Безлистна перуника	<i>Iris aphylla</i>
Луковична пролетка	<i>Romulea bulbocodium</i>
Гръцка пролетка	<i>Romulea linaresii ssp. graeca</i>
Сем. Дзукови	Juncaceae
Жабешка дзука	<i>Juncus ranarius</i>
Трицветна дзука	<i>Juncus triglumis</i>
Разперена светлика	<i>Luzula deflexa</i>
Сем. Дзуковидни	Juncaginaceae
Приморски триостреник	<i>Triglochin maritima</i>
Сем. Устноцветни	Lamiaceae
Фривалдскиева микромерия	<i>Micromeria frivaldszkyana</i>
Юлианова микромерия	<i>Micromeria juliana</i>
Черноморска коча билка	<i>Nepeta parviflora</i>
Украинска коча билка	<i>Nepeta ucranica</i>
Форскалева какула	<i>Salvia forskaohlei</i>
Переста какула	<i>Salvia pinnata</i>
Кримска какула	<i>Salvia scabiosifolia</i>
Кримски миризлив бурен	<i>Sideritis syriaca (S. taurica)</i>
Пясъчен ранилист	<i>Stachys arenariaeformis</i>
Балкански ранилист	<i>Stachys balcanica</i>
Приморски ранилист	<i>Stachys maritima</i>
Шарпланински ранилист	<i>Stachys scardica</i>
Едногодишно подъбиче	<i>Teucrium botrys</i>
Странджанско подъбиче	<i>Teucrium lamifolium</i>
Прицветникова мащерка	<i>Thymus bracteosus</i>
Пиринска мащерка	<i>Thymus perinicus</i>
Стоянова мащерка	<i>Thymus stojanovi</i>
Сем. Лентибулариеви	Lentibulariaceae
Южна мехурка	<i>Utricularia australis (U. neglecta)</i>
Дребна мехурка	<i>Utricularia minor</i>
Сем. Кремови	Liliaceae
Ръбестостъблен лук	<i>Allium angulosum</i>
Качулест лук	<i>Allium jubatum</i>
Планински лук	<i>Allium montanum</i>

Стоянов лук	<i>Allium stojanovii</i>
Ресничеста белеваля	<i>Bellevalia ciliata</i>
Широколистен мразовец	<i>Colchicum bivonae</i>
Борисов мразовец	<i>Colchicum borisii</i>
Давидов мразовец	<i>Colchicum davidovii</i>
Ямболски мразовец	<i>Colchicum diampolis</i>
Родопски мразовец	<i>Colchicum rhodopaeum</i>
Дряновска ведрица	<i>Fritillaria drenovskii</i>
Гусихиева ведрица	<i>Fritillaria gussichiae</i>
Шахматовидна ведрица	<i>Fritillaria meleagroides</i>
Източна ведрица	<i>Fritillaria orientalis</i>
Черноморска ведрица	<i>Fritillaria pontica</i>
Стрибърнова ведрица	<i>Fritillaria stribnyi</i>
Хризантемов жълт гарвански лук	<i>Gagea chrysantha</i>
Хелдрайхиев жълт гарвански лук	<i>Gagea heldreichii</i>
Албански крем	<i>Lilium albanicum</i>
Жълт крем	<i>Lilium jankae</i>
Родопски крем	<i>Lilium rhodopaeum</i>
Късна лойдия	<i>Lloydia serotina</i>
Родопска мерендера	<i>Merendera rhodopaea</i>
Битински синчец	<i>Scilla bithynica</i>
Български синчец	<i>Scilla bulgarica</i>
Златисто лале	<i>Tulipa aureolina</i>
Южно лале	<i>Tulipa australis</i>
Пиринско лале	<i>Tulipa pirinica</i>
Родопско лале	<i>Tulipa rhodopaea</i>
Блестящо лале	<i>Tulipa splendens</i>
Тракийско лале	<i>Tulipa thracica</i> (T. hageri)
Урумово лале	<i>Tulipa urumoffii</i>
Сем. Ленови	Linaceae
Нежен лен	<i>Linum elegans</i>
Старопланински лен	<i>Linum extraaxilare</i>
Сем. Блатиеви	Lythraceae
Прешленolistна амания	<i>Ammania verticillata</i>
Мащеркова блатия	<i>Lythrum thymifolia</i>
Мидендорфия	<i>Middendorfia borystenica</i>
Теснолистен пеплис	<i>Peplis alternifolia</i>
Сем. Воднодетелинови	Menyanthaceae
Трилистна водна детелина	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Щитолистни какички	<i>Nymphoides peltata</i>
Сем. Моринови	Morinaceae
Персийска морина	<i>Morina persica</i>
Сем. Блатни рози	Nymphaeaceae
Бърдуче	<i>Nuphar lutea</i>
Водна роза	<i>Nymphaea alba</i>
Сем. Върбовкови	Onagraceae
Дребна чаровница	<i>Circaea alpina</i>
Блатна лудвигия	<i>Ludwigia palustris</i>
Сем. Салепови	Orchidaceae
Обикновен анакамптис	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Дремников главопрашник	<i>Cephalanthera epipactoides</i>
Венерино пантофче	<i>Cypripedium calceolus</i>
Месночервена дактилориза	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Калописиева дактилориза	<i>Dactylorhiza kalopissii</i>
Гройтеров дремник	<i>Epipactis greuterii</i>
Бледоустен дремник	<i>Epipactis leptochila</i>
Блатен дремник	<i>Epipactis palustris</i>
Пурпурен дремник	<i>Epipactis purpurata</i>
Безлистен епипогиум	<i>Epipogium aphyllum</i>
Пълзяща гудiera	<i>Goodyera repens</i>
Блатиста хамарбия	<i>Hammarbia paludosa</i>
Едногрудков херминиум	<i>Herminium monorchis</i>
Обикновена пърчовка	<i>Himantoglossum caprinum</i> (H. hircinum)
Недоразвит лимодорум	<i>Limodorum abortivum</i>
Льозелов липарис	<i>Liparis loeseli</i>
Сърцевиден тайник	<i>Listera cordata</i>
Обикновена пчелица	<i>Ophrys apifera</i>
Гръцка пчелица	<i>Ophrys argolica</i>
Двурога пчелица	<i>Ophrys cornuta</i> (O. scolopax ssp. cornuta)
Муховидна пчелица	<i>Ophrys insectifera</i>
Паяковидна пчелица	<i>Ophrys mammosa</i> (O. sphegodes ssp. mammosa)

Редкоцветен салеп	Orchis laxiflora
Шлемовиден салеп	Orchis militaris
Пеперудоцветен салеп	Orchis papilionaceae
Провански салеп	Orchis provincialis
Шпитцелов салеп	Orchis spitzelii
Кълбеста траунстейнера	Traunsteinera globosa (Orchis globosa)
Палешников серапиас	Serapias vomeraceae
Есенен спиралник	Spiranthes spiralis
Сем. Божурови	Paeoniaceae
Розов божур	Paeonia mascula
Теснолистен божур	Paeonia tenuifolia
Сем. Макови	Papaveraceae
Пирински мак	Papaver degenii
Сем. Живовлекови	Plantaginaceae
Рогат живовлек	Plantago cornuti
Гигантски живовлек	Plantago maxima
Сем. Саркофаеви	Plumbaginaceae
Бесерова змийска трева	Goniolimon besseranum
Бяла змийска трева	Goniolimon collinum
Далматинска змийска трева	Goniolimon dalmaticum
Татарска змийска трева	Goniolimon tataricum
Маноловска гърлица	Limonium asterotrichum
Българска гърлица	Limonium bulgaricum
Гмелинова гърлица	Limonium gmelinii
Широколистна гърлица	Limonium latifolium
Мейерова гърлица	Limonium meyeri
Обикновена гърлица	Limonium vulgare
Сем. Житни	Poaceae (Gramineae)
Равенски ериантус	Erianthus ravennae
Влагалищна власатка	Festuca vaginata
Сем. Телчаркови	Polygalaceae
Суша телчарка	Polygala acarnanica
Алпийска телчарка	Polygala alpestris
Горчива телчарка	Polygala amarella
Сибирска телчарка	Polygala sibirica
Сем. Лападови	Polygonaceae
Рилски ревен	Rheum rhaponticum
Сем. Ръждавецови	Potamogetonaceae
Гъстолистна гренландия	Groenlandia densa
Тъполистен ръждавец	Potamogeton friesii
Влакновиден ръждавец	Potamogeton trichoides
Сем. Игликови	Primulaceae
Тъполистен оклоп	Androsace obtusifolia
Мечо око	Cortusa matthioli
Пролетно бутурче	Cyclamen coum
Блатна перушина	Hottonia palustris
Европейско ленивче	Lysimachia thyrsoiflora
Рилска иглика	Primula deorum
Старопланинска иглика	Primula frondosa
Дългоцветна иглика	Primula halleri
Сибторпиева иглика	Primula vulgaris ssp. sibthorpii
Унгарско крайснежно звънче	Soldanella chrysostricta
Пиринско крайснежно звънче	Soldanella pirinica
Сем. Муравови	Pyrolaceae
Кръглолистна мурава	Pyrola rotundifolia
Сем. Рафлезијеви	Raflesiaceae
Цитинус	Cytinus clusii
Сем. Лютикови	Ranunculaceae
Волжки горицвет	Adonis vogensis
Нарцисова съсънка	Anemone narcissiflora
Червена съсънка	Anemone pavonina
Горска съсънка	Anemone sylvestris
Златиста кандилка	Aquilegia aurea
Обикновена кандилка	Aquilegia nigricans (A. vulgaris)
Алпийски повет	Clematis alpina
Белоцветен шпорец	Delphinium fissum ssp. Albiflorum
Български ерантис	Eranthis bulgaricus
Източна челебитка	Nigella orientalis
Халерово котенце	Pulsatilla halleri
Полско котенце	Pulsatilla pratensis
Славянско котенце	Pulsatilla slavjankae

Пролетно котенце	<i>Pulsatilla vernalis</i>
Кладенчево лютиче	<i>Ranunculus fontanus</i>
Кълбосеменно лютиче	<i>Ranunculus sphaerospermus</i>
Стояново лютиче	<i>Ranunculus stojanovii</i>
Вонящо обичниче	<i>Thalictrum foetidum</i>
Витошко лале	<i>Trollius europaeus</i>
Сем. Зърникови	Rhamnaceae
Алпийска зърника	<i>Rhamnus alpina</i>
Сем. Розоцветни	Rosaceae
Ахтарово шапиче	<i>Alchemilla achtarovii</i>
Звездоцветно шапиче	<i>Alchemilla asteroantha</i>
Бъндерицово шапиче	<i>Alchemilla bandericensis</i>
Юмрукчалско шапиче	<i>Alchemilla jumrukczalica</i>
Меколистно шапиче	<i>Alchemilla mollis</i>
Пиринско шапиче	<i>Alchemilla pirinica</i>
Вебиев див бадем	<i>Amygdalus webbii</i>
Дребнолистен глог	<i>Crataegus microphylla</i>
Ориенталски глог	<i>Crataegus stevenii</i>
Триразделнолистен ериолобус	<i>Eriolobus trilobata</i>
Българско омайниче	<i>Geum bulgaricum</i>
Родопско омайниче	<i>Geum rhodopaeum</i>
Златноцветно прозорче	<i>Potentilla chrysantha</i>
Емилипопово прозорче	<i>Potentilla emili-popii</i>
Храстовидно прозорче	<i>Potentilla fruticosa</i>
Черногорско прозорче	<i>Potentilla montenegrina</i>
Ничичово прозорче	<i>Potentilla nicicii</i>
Мочурно прозорче	<i>Potentilla palustris</i>
Българска круша	<i>Pyrus bulgarica</i>
Дребноцветна сибалдия	<i>Sibbaldia parviflora</i>
Нарязанолистен тъжник	<i>Spiraea crenata</i>
Звънколистен тъжник	<i>Spiraea hypericifolia</i>
Върболистен тъжник	<i>Spiraea salicifolia</i>
Сем. Брошови	Rubiaceae
Странджанска лазаркиня	<i>Asperula involucrata</i>
Пиринска лазеркиня	<i>Asperula suberosa</i>
Дребно еньовче	<i>Galium demissum</i>
Низбягващо еньовче	<i>Galium procurrens</i>
Родопско еньовче	<i>Galium rhodopaeum</i>
Брошово еньовче	<i>Galium rubioides</i>
Сем. Седефчеви	Rutaceae
Балкански цялолист	<i>Haplophyllum balcanicum</i>
Ленолистен цялолист	<i>Haplophyllum thesioides</i>
Седефче	<i>Ruta graveolens</i>
Сем. Върбови	Salicaceae
Петтичинкова върба	<i>Salix pentandra</i>
Тъполистна върба	<i>Salix retusa</i>
Розмаринолистна върба	<i>Salix rosmarinifolia</i>
Ксантийска върба	<i>Salix xanticola</i>
Сем. Каменоломкови	Saxifragaceae
Черно френско грозде	<i>Ribes nigrum</i>
Жълта каменоломка	<i>Saxifraga aizoides</i>
Оклопова каменоломка	<i>Saxifraga androsacea</i>
Рохелова каменоломка	<i>Saxifraga marginata</i>
Азиатска каменоломка	<i>Saxifraga mollis</i>
Алпийска каменоломка	<i>Saxifraga retusa</i>
Сем. Живеничеви	Scrophulariaceae
Гол напръстник	<i>Digitalis laevigata</i>
Родопска горска майка	<i>Lathraea rhodopaea</i>
Къса лугачка	<i>Linaria brachyphylla</i>
Гръцка лугачка	<i>Linaria peloponesiaca</i>
Лежаща линдерния	<i>Lindernia procumbens</i>
Блатно пропадниче	<i>Pedicularis palustris</i>
Хоботниче	<i>Rhynchocorys elephas</i>
Карпатска тоция	<i>Tozzia alpina</i> ssp. <i>carpathica</i> (T. <i>carpathica</i>)
Одрински лопен	<i>Verbascum adrianopolitanum</i>
Анасонов лопен	<i>Verbascum anisophyllum</i>
Боев лопен	<i>Verbascum boevae</i>
Винчелистен лопен	<i>Verbascum bugulifolium</i>
Давидов лопен	<i>Verbascum davidoffii</i>
Декоративен лопен	<i>Verbascum decorum</i>
Диекианов лопен	<i>Verbascum dieckianum</i>

Пушицов лопен	Verbascum eriophorum
Янкев лопен	Verbascum jankaeum
Йорданов лопен	Verbascum jordanovii
Юрушки лопен	Verbascum juruk
Лагуров лопен	Verbascum lagurus
Дребноцветен лопен	Verbascum minutiflorum
Лъжеблагороден лопен	Verbascum pseudonobile
Пурпурен лопен	Verbascum purpureum
Скален лопен	Verbascum rupestre
Родопски лопен	Verbascum spathulisepalum
Тракийски лопен	Verbascum thracicum
Цар Борисов лопен	Verbascum tzar-borisii
Урумов лопен	Verbascum urumovii
Баумгартеново великденче	Veronica baumgartenii
Черноморско великденче	Veronica euxina
Сиво великденче	Veronica glauca
Гризебахово великденче	Veronica grisebachii
Перестолистно великденче	Veronica multifida
Търново великденче	Veronica turrilliana
Сем. Ежоглавичкови	Sparganiaceae
Теснолистна ежова главица	Sparganium angustifolium
Малка ежова главица	Sparganium minimum
Сем. Ракитовицови	Tamaricaceae
Немска мирикария	Myricaria germanica
Сем. Телигонови	Theligonaceae
Телигопиум	Theligonum cynocrambe
Сем. Тимелееви	Tymeleaceae
Благаево бясно дърво	Daphne blagayana
Лаврово бясно дърво	Daphne laureola
Странджанско бясно дърво	Daphne pontica
Сем. Джулюнови	Trapaceae
Дяволски орех	Trapa natans
Сем. Папурови	Typhaceae
Шутлевортиев папур	Typha shuttleworthii
Сем. Копривови	Urticaceae
Родопска разваленка	Parietaria rhodopaea
Сем. Дилянкови	Valerianaceae
Келереров кентрантус	Centranthus kellererii
Цялолистна дялянка	Valeriana simplicifolia
Сем. Теменугови	Violaceae
Балканска теменуга	Viola balcanica
Дългошпореста теменуга	Viola delphinantha
Стройна теменуга	Viola gracilis
Гризебахова теменуга	Viola grisebachiana
Рилска теменуга	Viola orbelica
Блатна теменуга	Viola palustris
Дребна теменуга	Viola parvula
Пиринска теменуга	Viola perinensis
Прасковолитна теменуга	Viola persicifolia
Ниска теменуга	Viola pumila
Пиренейска теменуга	Viola pyrenaica
Прекрасна теменуга	Viola speciosa
Стоянова теменуга	Viola stojanovii

Приложение 5: Резюме на процеса по сертификационна оценка³

Сертификационният процес започва с изпращане на заявка (искане за сертификация) до NEPCoп от страна на желаещия да се сертифицира. На базата на преглед на формуляра за кандидатстване, обхвата на площта за сертифициране и дискусии с кандидата, NEPCoп предлага сертификационен процес, който включва или предварителна оценка, последвана от основна оценка, или директно основна оценка на кандидата. За всеки един кандидат NEPCoп определя таск-мениджър, който да поддържа връзка с водещия одитор на оценката и с кандидата, за планиране и провеждане на оценката.

Одиторите на NEPCoп разполагат с детайлни насоки по отношение на процеса на сертификация, вкл. осъществяват предшествващи оценката брифинги (лично или по телефон) и също така имат достъп до Наръчника на NEPCoп за оценки в горите. Целта на брифингите и на наръчника е да се гарантира осъществяването на последователен и задълбочен процес на сертификация.

В допълнение към процедурите на NEPCoп, изложени в наръчника за оценка на гори, има още три други начина чрез които осигуряваме прецизност и безпристрастност за сертификациите, които извършваме:

1. Оценката трябва да включва лица, които са запознати с конкретния район и типа на горскостопанската дейност, обект на оценката. NEPCoп има политика да включва местни специалисти при осъществяване на всички оценки.
2. Членовете на екипа трябва да бъдат много добре запознати със сертификационните процедури на NEPCoп. За всяка сертификационна оценка на NEPCoп се определя водещ одитор, който трябва да е преминал курс по обучение на оценители организиран от NEPCoп или да е участвал в други оценки на гори или одити проведени от NEPCoп.
3. За оценката трябва да се ползват регионално-специфични стандарти (напр. акредитиран стандарт на FSC или „адаптиран за региона” временен стандарт на NEPCoп, базиран на основата на Общия стандарт на NEPCoп).

Избор на екип и планиране - NEPCoп избира квалифициран водещ одитор и други членове на екипа, които да участват в оценката. Първата задача на водещият одитор е да гарантира, че всички членове на екипа разбират обхвата и целта на процеса на оценяване. Отговорността по оценка в различните части на стандарта (напр. специфични критерии и индикатори) се възлага на различни членове на екипа, съобразно техния опит. Всички членове на екипа могат да дават принос за всеки един от принципите, но се разпределят основните отговорности за събиране на данни, анализиране и водене на записки за всеки от критериите и индикаторите.

Уведомяване на заинтересованите страни: Най-малко 45 дни преди оценката на горите, NEPCoп уведомява заинтересованите страни за предстоящата оценка и се обръща към тях с молба да споделят своите наблюдения или коментари във връзка със съответствието спрямо стандарта на горскостопанската дейност.

Теренна работа и събиране на данни - Оценката за съответствие със стандарта се прави на базата на събраните от одиторите данни по време на документалната проверка, интервюта с персонала на горскостопанската единица и със заинтересованите страни, както и наблюдения и измервания на терен. Одиторският екип организира начална среща с персонала на горскостопанското предприятие за представяне и преглед на обхвата на оценката, процедурите и стандарта. Незабавно започва и документалната проверка и интервюирането на персонала на предприятието. След това оценката преминава към следващата фаза - теренна проверка. Правят се посещения на места, които се избират от оценителите на NEPCoп, на базата на подробен преглед на горската площ и

³ For detailed information about procedures, contact our headquarters or regional offices through www.nepcon.net

стопанските дейности, дискусии със заинтересованите / засегнатите страни и идентифициране на предизвикателства и въпроси от ключово значение. Теренни посещения се правят в гората, на места, където са разположени преработвателни мощности, както и в околните населени места. Чрез теренните посещения по места се цели да се обхване разнообразието от видовете и различните фази на стопанските дейности, както и различните биотични или физически условия.

Членовете на екипа се срещат със заинтересованите страни свободно. Всички оценки търсят настоятелно и инкорпорират принос/информация (поверителна или не) от директно засегнатите и/или добре осведомени заинтересовани страни, вкл. местни общности, собственици на съседни земи, местната горска промишленост, екологични организации, правителствени институции и представители на научно-изследователския сектор. По време на тези консултации, членовете на екипа за оценка разясняват какво представлява процеса на оценяване, насърчават изказването/споделянето на мнения и събират впечатления за извършване на работите на терен от оценяването предприятие.

Анализ на данните и вземане на решение - По време на оценката екипът се среща свободно за обсъждане на напредъка в събирането на информация и за разискване по предварителни заключения. Оценяващият екип работи, прилагайки подхода за постигане на консенсус при анализиране на информацията и събраните доказателства, оценяване на съответствието и постигане на съгласие по направените заключенията, както и по отношение сертифицирането на кандидата.

Одиторският екип оценява представянето на горскостопанското предприятие на ниво индикатори от стандарта. Всяко едно несъответствие се анализира и класифицира като малко или голямо (значително). Несъответствието се счита за голямо, ако води до фундаментално неизпълнение на целите на съответния критерий в стандарта. Обратно, едно несъответствие се счита за малко, ако въздействията имат ограничен обхват, взети са бързи (навременни) коригиращи действия, предотвратяващи повторемостта, и когато несъответствието не води до фундаментално неизпълнение на целите на съответния критерий в стандарта. За всяка област, в която са идентифицирани несъответствия, оценяващият екип разработва коригиращи мерки (действия), които се класифицират по следния начин:

- **Доклад за голямо несъответствие (Major NCR)** се изисква за документиране на голямо несъответствие с индикатор(и)/критерий, които кандидатстващото горскостопанско предприятие е длъжно да изпълни преди NEPCon да издаде сертификата.
- **Доклад за несъответствие (Minor NCR)** се изисква за документиране на малко несъответствие, които кандидатстващото горскостопанско предприятие е длъжно да изпълни в определен срок (т.е. в кратък срок - обикновено в рамките на една година) през 5-годишния период на действие на сертификата (което е стандартния период на договора съгласно FSC).
- **Забележка** е много малък проблем или ранен стадий на проблем, който сам по себе си не е несъответствие, но който одиторът счита, че може да доведе до бъдещо несъответствие, ако не бъде адресиран коректно (не му се обърне внимание). Забележката може да бъде предупредителен сигнал по конкретен въпрос, който ако бъде игнориран, може в бъдеще да прерасне в несъответствие.

Изготвяне на доклад - в следствие на оценката, екипът подготвя сертификационен доклад. Този доклад има стандартен формат и включва подробни изводи/заключения от представянето и предлага съответни предварителни условия (големи несъответствия), NCR или забележки.

Преглед на доклада от оценката от страна на кандидата, независими рецензенти и вътрешна техническа рецензия от NEPCon - кандидатът, най-малко един рецензент и упълномощените служители на NEPCon правят преглед на всеки доклад за сертификационна оценка.

Решение за сертификация - След приключване на гореизброените етапи, съответния регионален офис на

NEPCop координира процеса по вземане на решения за сертифициране. Ако се даде решение за сертифициране, се сключва договор за изпълнение с 5-годишен срок и изискващ ежегодни проверки (одити) на място. Ако не бъде взето решение за сертифициране, се посочва какво трябва да се направи, за да може предприятието да се сертифицира в близко бъдеще.

За NEPCon

NEPCon е международна, неправителствена организация в обществена полза, работеща за въвеждането на устойчиви практики по земеползване и на съобразени с климата решения.

Привличаме хора и организации в решенията на едни от най-наболелите предизвикателства пред човечеството в наши дни - такива като климатичните промени и загубата на природното наследство. Извършваме това чрез доставяне на сертификационни услуги, изграждане на капацитет и изпълнение на иновативни проекти.

NEPCon е акредитиран по FSC Сертификационен орган, предоставящ и поддържащ сертификация за управление на гори и за проследяване на продукцията на хиляди горскостопански оператори и дървопреработвателни предприятия във веригата на доставки на дървесината.

Специално разработените от нас международни експерти курсове по FSC са официално признати като покриващи изискванията на FSC за обучение на Водещи одитори. Активно сме ангажирани в системата на FSC и в изпълнението на проекти фасилитиращи практическото прилагане на FSC сертификацията.

NEPCon предоставя също и услуги по сертификация съгласно PEFC, Sustainable Biomass Partnership (SBP), LegalSource и Carbon Footprint Management (CFM).

NEPCon | Filosoofi 31 | 50108 Tartu | Estonia

FSC™ A000535 | PEFC/09-44-02 | estonia@NEPCon.net

тел: +371 7 380 723 | факс: + 372 7 380 724

A unique perspective

**CERTIFIED
WOOD
UPDATE**
www.nepcon.net/newsletter